

KELETI VÁROSRÉSZI ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Pécs, 2013.

Tartalomjegyzék

Bevezető

1. Helyzetkép az óvodáról

1.1 Humán erőforrások, az óvoda személyi feltételei

1.2 Az óvoda tárgyi feltételei

2. Óvodánk nevelési céljai

2.1 Óvodai nevelésünk feladatai

3. Óvodai nevelésünk alapvető keretei

3.1 Az egészséges életmód alakítása - Az egészségnevelési és környezeti nevelés elvei

3.2 Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

3.3 Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés

4. Óvodánk csoportjai és életszervezésük

5. Az óvodai élettevékenység formái

5.1 Játék

5.2 Tevékenységekben megvalósuló tanulás

5.3 Mozgás

5.4 Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás, népmesék, népi hagyományok

5.5 A külső világ tevékeny és mennyiségi és forma összefüggések megismerése, közösséghez való tartozás, nemzeti, családi, tárgyi kultúra értékei

5.6 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, nemzeti szimbólumok

5.7 Ének-zene, énekes játék, tánc

5.8 Munka jellegű tevékenységek

6. Gyermekvédelem - a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek- a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

7. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

8. Ünnepeink, hagyományaink

9. Az óvoda kapcsolatrendszere

9.1 Az óvoda és a család

9.2 Óvoda-család

9.3 Óvodánk egyéb kapcsolatai

10. Óvodánk írásos dokumentumai

10.1A gyerek fejlődésének nyomon követése

11. Az óvoda szolgáltatásai

Érvényességi rendelkezések

Legitimációs záradék

Dorothy Lax Ho/tz

Egy Élet a kezekben

*Ha a gyerekek kritizálva élnek,
Megtanulják, milyen megbélyegzettnek lenni.*

*Ha a gyerekek ellenségeskedésben élnek,
Megtanulnak veszekedni.*

*Ha a gyerekek kicsúfolva élnek,
Megtanulnak szégyenlősnek lenni.*

*Ha a gyerekek megszégyenítve élnek,
Megtanulnak bűnösnek lenni.*

*Ha a gyerekek toleráns légkörben élnek,
Megtanulnak türelmesnek lenni.*

*Ha a gyerekek bátorítva élnek,
Megtanulnak bizalommal élni.*

*Ha a gyerekek megdicsérve élnek,
Megtanulják megbecsülve érezni magukat.*

*Ha a gyerekek méltóságban élnek,
Megtanulják az igazságot.*

*Ha a gyerekek biztonságban érzik magukat,
Megtanulnak hinni.*

*Ha a gyerekek hitelesen élnek,
Megtanulják mit jelent szeretni.*

*Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek,
Megtanulják megkeresni a szeretetet a világon*

Bevezető

A **Keleti Városrészi Óvoda Pedagógiai Programja** a 13 intézmény pedagógiai gyakorlatának értékeire építve, a nevelőtestület által, közösen íródott.

Nevelőtestületünk sok éves szakmai tapasztalattal és szaktudással, folyamatos önképzéssel igyekszik megfelelni a mai kor társadalmi és szakmai kihívásainak.

Gyermekeink-az elmúlt évek gazdasági és kulturális tendenciáinak következtében- **igen eltérő fejlettségi szintet és értékrendet mutató személyiségjegyekkel érkeznek.** A környezeti tényezők erőteljesen befolyásolják, determinálják a gyermek fejlődését. Előnyt és hátrányt képeznek az önmegvalósításában, az életvitelében, az életminőségében. A negatív hatások mérséklésével, a pozitív hatások felerősítésével **tudatosan törekszünk az esélyteremtésre.**

Pedagógiai gyakorlatunkban a gyermek fejlesztésének alapja a játék és a mozgás. Pedagógusaink kultúraközvetítése által gyermekeink érzelmileg, szociálisan és értelmileg gazdagodnak. A közös élmény, öröm, gondolkodás és beszélgetés közben kialakulnak a gyermekben azok a személyiségvonások, amelyek segítik őt az iskolai közösségbe történő beilleszkedésben.

Nevelési céljaink megvalósításában a pedagógiai módszerek és eszközök különbözősége biztosíték a sokszínűsége, a módszertani önállóságra, lehetőség a pedagógiai személyiségek kibontakoztatására.

Nevelési feladataink szerteágazóak és egymással összefüggőek. Megvalósításuk nevelési céljaink kiteljesedését, a nevelési gyakorlat minőségi fejlődését szolgálják.

Kapcsolatrendszerünkben első helyen a család áll. A gyermekek fejlődése, az esélyteremtés megvalósulása érdekében fontos, hogy a szülők „beavatottak” és tevékeny részesei legyenek óvodánk életének. A családok elégedettsége számunkra sikerkritérium.

Pedagógiai programunk hatékonyságának záloga, hogy alkalmazása a nevelés minden területére, az óvodai élet egészére kiterjed.

KELETI VÁROSRESZI ÓVODA NEVELŐTESTÜLET

1. Helyzetkép az óvodáról

Az óvoda adatai

Az intézmény neve : *Keleti Városrészi Óvoda*

Székhelye: 7629 Pécs, Teleki Blanka u.2.

<i>Székhelyintézmény/ tagintézmény neve</i>	<i>Telephelye</i>	<i>Gyermek cs.száma</i>	<i>Férőhely</i>	<i>Maximális létszám</i>
<i>Keleti Városrészi Óvoda</i>	7629 Pécs, Teleki Blanka u.2	6	150	180
<i>Bártfa Utcai Tagóvoda</i>	7627 Pécs, Bártfa u. 17	3	60	72
<i>Buzsáki Imre Utcai Tagóvoda</i>	7630 Pécs, Buzsáki Imre u.10	2	46	55
<i>Dr. Majorossy I. Utcai Tagóvoda</i>	7621 Pécs, Dr .Majorossy I. u. 10	3	56	67
<i>Eszperantó Utcai Tagóvoda</i>	7628 Pécs, Eszperantó u. 11.	3	63	76
<i>Fürj Utcai Tagóvoda</i>	7630 Pécs, Fürj u. 23	1	25	30
<i>Hirdi Tagóvoda</i>	7693 Pécs, Zengő u. 49/A	2	50	60
<i>Pákolitz István Utcai Tagóvoda</i>	7629 Pécs, Pákolitz István u.34	2	40	48
<i>Sétatér Utcai Tagóvoda</i>	7627 Pécs, Sétatér u. 5	2	50	60
<i>Somogyi Tagóvoda</i>	7691 Pécs, Somogy u.95.	2	40	48
<i>Vargha Damján Utcai Tagóvoda</i>	7622 Pécs, Vargha Damján u. 2	3	75	90
<i>Vasasi Tagóvoda</i>	7691 Pécs, D.u.1.	3	74	89
<i>Zsolnay Vilmos Utcai Tagóvoda</i>	7630 Pécs, Zsolnay Vilmos u. 90.	3	72	86
Összesen:		35	801	961

Az intézmény fenntartója: *Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata*

Az intézmény feladatai

- ✓ Három (legalább kettő és fél) éves kortól az iskolába járáshoz szükséges fejlettség eléréséig, legfeljebb nyolc éves korig a gyermekek óvodai nevelése.
- ✓ Magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelés.
- ✓ A többi gyermekkel együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése.
- ✓ Szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelése, képesség kibontakoztató felkészítése.

Óvodánk 13 épülete felöleli a Keleti Városrész egészét. Természeti környezetünk a Mecsek keleti oldala, ahol a társadalom minden rétegét képviselő lakossággal, a belvárosi és a külvárosi települési sajátosság egyaránt adott.

Óvodáink egyrészt, igényes kertvárosi környezetben, jó egzisztenciájú családokban, másrészt a külváros elszürkült, fejlődésben megállt lakótelepén, régi bányásztelepüléseken élő családok gyermekeit fogadják. Az ő életüket az egyre súlyosbodó társadalmi problémák, a munkanélküliség, a mélyszegénység nehezíti, közöttük igen magas a cigány családok száma.

Szociokulturális környezetünkből fakadó szükséglet a különbözőségekre épülő nevelőmunka megvalósítása integrációs keretek között, inkluzív pedagógiai szemlélettel.

A kisebbségi és többségi társadalom gyermekeinek együttélésében, a **cigány gyermekek kulturális nevelésében** elsősorban a *Pákolitz István Utcai* Tagóvodának van több éves szakmai gyakorlata. Itt a teljes alkalmazotti közösség egy tudatos szemléletváltás eredményeként felkészült a cigánygyermekek integrált nevelésére. Megismerkedtek a cigányság történelmi múltjával, jelenével, hagyományaival, hiedelemvilágával, a család szerkezetével, nevelési szokásaival.

Szakmai folytatás az Integrációs Pedagógiai Program bevezetése

A *Pákolitz István Utcai* és a *Fürj Utcai* Tagóvodában, a nevelőtestületi érzékenység, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek magas száma, valamint a törvényi feltételek 2009 szeptemberében lehetővé tették az Óvodai Integrációs Program (IPR) bevezetését. Működtetése az új módszerek felé való elmozdulást, célirányos, tudatos és dokumentált munkát kíván. A feltételeknek való megfelelés számbavételével az óvodák számára évente adott a lehetőség az IPR bevezetésére, illetve a folyamatos működtetésére. A programhoz 2010-ben a *Sétatér Utcai*, 2011-ben a *Buzsáki Imre Utcai* és *Vargha Damján Utcai* Tagóvoda csatlakozott.

A pályázat útján igényelhető támogatást tárgyi eszközfejlesztésre, pedagógus továbbképzésre, szolgáltatások és nyitott óvodai programok bővítésére, valamint a programban résztvevő pedagógusok kiegészítő illetményére, jogszabályban rögzített módon kell felhasználni.

A *Teleki Blanka Utcai* épület nevelőtestületének belső igényéből fakadó innováció eredményeként egy gyermekcsoportban adaptáltuk a **Montessori pedagógiát**, amely iránt a szülői érdeklődés évről-évre növekszik. Újabb csoport beindítására a szakmai képzettség megvan, feltétel: a tárgyi eszközrendszer biztosítása.

Az *Eszperantó Utcai* Tagóvoda és Keleti Városrészi Óvoda környezeti adottságai és az ezeket tudatosan felhasználó pedagógiai szemlélet indította el a nevelőtestületet arra, hogy kiemelten foglalkozzanak a környezeti neveléssel és a „Zöld Óvoda” elvárásainak megfelelő tartalmak megvalósításával. Az Eszperantó Utcai Óvoda innovációs tevékenységének eredménye: a tagintézmény „ökoóvodai program” alapján dolgozó referenciainstítúciónyi cím elnyerésére pályázhat, mellyel a közoktatás-fejlesztés innovatív bázishálózatának tagja lehet.

A *Zsolnay Vilmos Utcai* Tagóvoda nevelőtestülete innovációs törekvésnént 2009/2010-es nevelési évtől fokozatosan vezette be a **kompetencia alapú programcsomagot**, mint komplex személyiségfejlesztés hatékony eszközét. A programcsomag négy alapelem a levegő, tűz, víz, föld köré szervezi a feldolgozandó témákat. Elsősorban a törzsanyag beemelése történt meg, de a kiegészítő anyagok közül is választhatnak az óvónők, valamint a minden nevelési területre, problémára kiterjedő újszerű módszertani segédanyag is lehetőséget teremt az igényes szakmai munka megvalósítására.

A *Vasas, Somogy, Hirdi tagóvodák* erdei környezetben, parkos, dombos területen találhatóak, ahol a falu jellegzetességeit és hagyományait őrizve, ötvözve a „városi szokásokkal” színesítik a lakóközösség kulturális életét. Nevelő-személyiségfejlesztő tevékenységüket a játékra, mesére koncentrálvá határozták meg. Az „Óvodai nevelés játékkal, mesével” c. minősített program elemeit igazították a helyi sajátosságokhoz.

Ez a program és nevelésfilozófia a gyermek alapigényeire figyel, megteremti a játék és a mese által a derűs és gondtalan, érzelmi biztonságot nyújtó életet az óvodai mindennapok során. Pedagógiai alapvetésük, hogy a mese éppúgy, mint a játék – örömforrás, társas élmény, mert mindkettő nélkülözi a közvetlen oktató szándékot, nagy belső energiákat mozgósít.

„ A játék és a mese a felnőtt részéről szeretet megnyilvánulás, a gyermeknek életközeg, kapcsolatkeret-, fenntartó jelrendszer.”

/ Zilahi Józsefné /

A Keleti Városrészi Óvoda nevelési gyakorlatának értéke, hogy a közösen megfogalmazott szakmai koncepciók mellett minden intézmény megtarthatja saját arculatát, tovább élhetnek és fejlődhetnek szakmai hagyományaik és törekvéseik. A gyermekcsoportok megtarthatják egyediségüket, az óvodapedagógusok egyéniségüket.

Óvodai nevelésünk alapelvei

- ✓ A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.
- ✓ A gyermek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.
- ✓ A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezzé.
- ✓ Gyermekbarát, biztonságot nyújtó, befogadó környezet megteremtése.
- ✓ Érzékenységet ébrentartása a környezetbarát és a környezettudatos életmód iránt.
- ✓ A gyermek alaptevékenysége a játék, amely a világ megismerésének leggazdagabb formája.
- ✓ Széleskörű, választható, érdeklődésre épülő tevékenységformák biztosítása.
- ✓ Az integrációt támogató új tanulásszervezési eljárások és módszerek alkalmazása
- ✓ Aktuális fejlettséget, hozott értéket figyelembe vevő optimális fejlesztés.
- ✓ A gyermeki különbségek felismerése és elfogadása, az inkluzív szemlélet érvényesülése biztosítsa minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- ✓ A gyermeki szocializáció fejlődését segítő, interakcióra és kommunikációra épülő légkör kialakítása
- ✓ Az alkalmazott pedagógiai módszerek a gyermek érési üteméhez igazodva segítsék egyéni készségeinek, képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- ✓ A családdal való tapintatos együttműködés, személyes kapcsolattartás.

Pedagógiai programunk az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Jövőkép

Óvodáinkban gyermekeink önfelelt játékkal, vidám, megértő, biztonságot adó légkörben élik napjaikat, ahol inkluzív szemléletű, hátrányt csökkentő pedagógiai attitűddel rendelkező óvodapedagógusok segítik fejlődésüket.

Munkánkat kiegyensúlyozott, igényes pedagógiai gyakorlat jellemezi. Feladatainkat tervszerűen, tudatosan végezzük. A partneri igények felmérésével folyamatosan keressük a megújulás és a jobbítás lehetőségét. Pedagógiai programunk céljainak megvalósulása a folyamatos fejlődést biztosító minőségcéljaink kiteljesedését jelentsék.

Óvodakép

Óvodáinkban esztétikus, biztonságos, gyermekbarát környezetben, a különbözőségeket elfogadó légkörben, a mozgás és a játék sajátos eszközeivel törekszünk a gyermeki kompetenciák kialakítására, az esélyegyenlőség biztosítására, a hátrányok kompenzálására, a tehetségek gondozására.

Óvodáink nyitottak, partnereink betekintést nyerhetnek mindennapjainkba, ünnepeinkbe. Céljainkat a családdal szorosan együttműködve, a szülői nevelést kiegészítve kívánjuk elérni melyhez, párosul az alkalmazottak hivatásszeretete, egymás értékeinek megbecsülése.

Gyermekkép

Gyermekeink legyenek kiegyensúlyozottak, érdeklődők, nyitottak, önállóak, környezetbarát szemléletűek. Tudjanak örülni, felfedezni, csodálkozni. Legyenek alkalmasak mások elfogadására, együttműködésre, problémamegoldásra, önmaguk értékelésére. Legyen kulturális identitásuk. A közös élmények eredményeként alkossanak harmonikus gyermekközösséget.

1.1. Humán erőforrások, az óvoda személyi feltételei

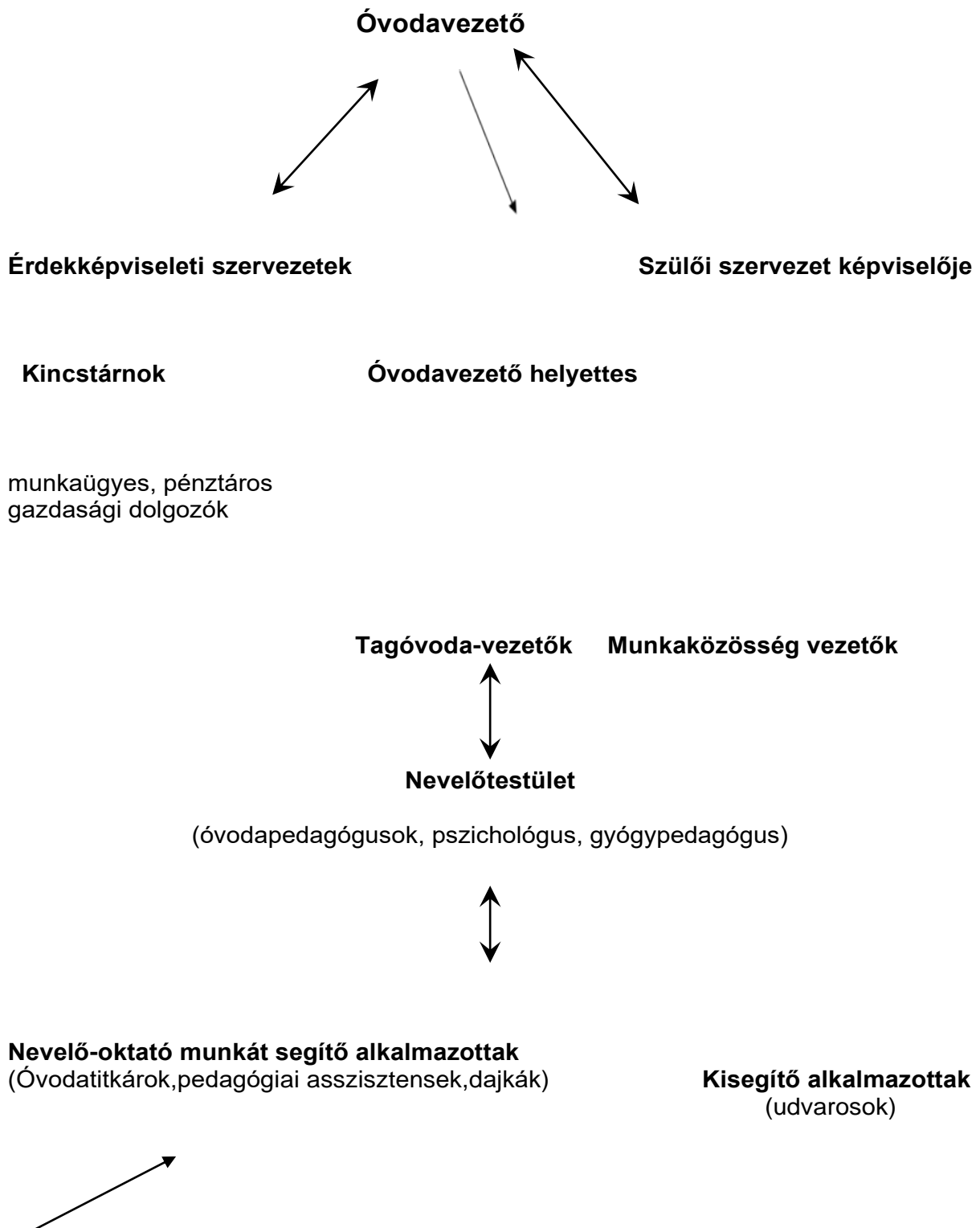
Az óvoda vezetése:

- ✓ Elkötelezett az inkluzív pedagógiai gyakorlat kialakítása, a befogadó és elfogadó szemlélet általánossá tétele és természetesként való kezelése mellett.
- ✓ Érzékenyíti a nevelőmunkát segítő dolgozóknak a sajátos nevelési igényű, a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, és a cigány gyermekek iránti empátiát.

Az óvoda teljes alkalmazotti közössége:

- ✓ Hiszi, hogy cselekedete példát mutat a gyermeknek, ezért szükségesnek érzi, hogy a tettek és a szavak összecsengjenek.
- ✓ Igényes életvitelében, emberi kapcsolataiban.
- ✓ Munkájában fontosnak tartja jelen és a jövő iránt érzett felelősséget.

Az óvoda szervezeti felépítése

Az óvoda személyi feltétele

Telephelyek	Óvodape- dagógus	Pszicho- lógus	Gyógy- ped.	Dajka	Ped. asszisz- tens	Kincs- tárnok	Óvoda- titkár	Gazd. dolgozó	Kisegítő	Összesen
<i>Keleti Városrészi Óvoda</i>	14	1	1	6 0,5 0,5 0,5	3	1	2	1	1	31,5
<i>Bártfa U. Tagóvoda</i>	6	-	-	4	1	-	-	-	1	12
<i>Buzsáki I.U. Tagóvoda</i>	4	-	-	3	1	-	-	-	0,5	8,5
<i>Dr. Majorossy I. U. Tagóvoda</i>	6	-	-	4 0,5	1	-	-	1	0,5	13
<i>Eszperantó U. Tagóvoda</i>	6	-	-	4	1	-	-	-	0,5	11,5
<i>Fürj U. Tagóvoda</i>	3	-	-	2 0,5	-	-	-	-	0,5	6
<i>Hirdi Tagóvoda</i>	4	-	-	3	-	-	-	-	1	8
<i>Pákolitz István U. Tagóvoda</i>	4	-	-	3	1	-	-	1	0,5	9,5
<i>Sétatér U. Tagóvoda</i>	4	-	-	3	-	-	-	1	0,5	7,5
<i>Somogyi Tagóvoda</i>	4	-	-	3	-	-	-	-	1	8
<i>Vargha Damján U. Tagóvoda</i>	6	-	-	4	1	-	-	-	0,5	11,5
<i>Vasasi Tagóvoda</i>	6	-	-	4	1	-	-	1	0,75	12,75
<i>Zsolnay Vilmos U. Tagóvoda</i>	6	-	-	4	1	-	-	-	0,5	11,5
Összesen	73	1	1	49,5	11	1	2	5	8,75	152,25

Nevelőtestületünk tagjai számára fontos egymás munkájának megismerése, egy pedagógiai probléma vagy siker bemutatása, megbeszélése. Az évente szerveződő szakmai műhelyek és munkaközösségek lehetőséget adnak az egymástól való tanulásra, a jó gyakorlatok megtekintésére.

A nevelőtestületi egység számunkra a következőket kell, hogy jelentse:

- ✓ Minden óvónő tudja, vagy tanulja meg reálisan értékelni önmagát és pedagógiai tevékenységét.
- ✓ Az önképzésben, továbbképzésben az egyéni érdeklődésen túl az óvoda szakmai szükséglete legyen meghatározó.
- ✓ A másság elfogadása a módszerbeli különbségek elfogadását is jelentse.
- ✓ Az önállóság, a kezdeményezés lehetősége mindenki számára adott legyen, amelyben az egyéni pozitív értékeket erősítsük.

A *Montessori-csoportban* sajátos követelmény, hogy legalább az egyik óvónőnek Montessori pedagógiai alaptanfolyam elvégzését igazoló tanúsítvánnyal kell rendelkeznie.

Az *Eszperantó Utcai* Tagóvoda dolgozóinak magatartásában, életviteli szokásaiban, módszertani kultúrájában megjelenik a kiemelt környezeti nevelés: tisztában vannak a fenntartható fejlődés fogalmával, az élethosszig tartó tanulás fontosságával. Szemléletük jövőorientált.

*„A Föld, amelyen élünk, nem a sajátunk,
Unokáinktól kaptuk kölcsön, s nekik
tartozunk vele elszámolással.”*

(régi indián mondás)

A *Zsolnay Utcai Tagóvoda nevelőtestülete* számára a kompetencia alapú programcsomag alkalmazása lehetőséget nyújt az óvoda-iskola átmenet, az inkluzív pedagógia, a játék, az érzélem, és az erkölcs új tartalmú megközelítésére. A befogadó szemléletmód minden óvodai dolgozóra jellemző.

Az *integrációs programot működtető óvodákban* a hátrányos helyzetből adódó lemaradásokat a társadalmi helyzetre érzékeny pedagógiai szemlélettel, és a nevelésben érintett külső szereplők széleskörű bevonásával ellensúlyozzuk.

A nevelőtestület együttműködését munkacsoportok segítik. A rendszeres team munkában minden óvodapedagógus részt vesz.

Nevelőmunkánk segítői a *pedagógiai asszisztensek* és a *dajkák*. Valamennyien ismerik pedagógiai programunkat, feladatainkat. Az óvodapedagógusok útmutatásai alapján szakszerűen és tudatosan végzik munkájukat. Kapcsolatukra az egymásra figyelés, a kölcsönös tájékoztatás és segítségadás a jellemző.

1.2. Az óvoda tárgyi feltételei

Óvodánk minden épületét megfelelő méretű **udvar** övezi, ahol árnyékot adó fák, bokrok, dombok, nagy zöld füves terület biztosítja gyermekeink számára a szabad mozgás, az örömteli játék, a biztonságos, jó környezet lehetőségét. Az óvodák egyedisége, a természeti környezettel szembeni igényessége megjelenik az udvari terek kialakításában, gondozottságában. Természeti adottságából fakadóan, ki kell emelni az Eszperantó Utcai Tagóvoda udvarát, amely régen egy családi birtok része volt. Itt óriási platán, gesztenye, juhar és fenyőfák adnak otthont mókuskoknak, madaraknak, gazdagítva gyermekeik közvetlen tapasztalat- és élményszerzési lehetőségét.

Az udvarok alapvető felszereltsége megfelelő. Feladat a folyamatos karbantartás, és az uniós szabvány előírásainak megfelelő fejlesztés.

Az **épületek** egyedi gáz-központi, és gázkonvektoros fűtésűek. Kivételt képez a Vargha Damján és a Zsolnay V. U. Óvoda központi fűtése, amely az iskolával, ill. a Vargha D. utcai épületben lévő szociális ágazat intézményeivel közös. Valamennyi rendszer folyamatos karbantartást, felújítást igényel.

A **csoportszobák** különböző méretűek. Ennek függvényében került sor a férőhely meghatározásra (2m²/gyerek). Megvilágításuk felújított. A berendezési tárgyak és bútorok részben megújultak, illetve szükség és lehetőség szerint cserélendők. A meglévő eszközök és tárgyak esztétikusak, ami elsősorban az óvónők igényességének és kreativitásának eredménye.

A gyermeköltözők és mosdók felszereltsége korszerű, a karbantartás és fejlesztés nélkülözhetetlen.

Tornaszobával a Buzsáki Imre Utcai és a Hirdi Tagóvoda rendelkezik.

A gyermekétkeztetés minden épületben tálaló konyháról, vállalkozói szolgáltatásként biztosított.

A pedagógiai program céljaihoz rendelt **eszközrendszer** mennyisége és minősége valamennyi csoportban megfelelő. Ez az óvónők tudatos tervezése alapján pályázati, illetve alapítványi támogatásból valósult meg. Minden intézményben jelentős értéket képviselnek a mozgásfejlesztést szolgáló eszközök, valamint a zenei nevelés fejlesztését segítő gyermekhangszerek. Audiovizuális eszközállományunk az eszköznormának megfelel. Pedagógiai programunk minőségi megvalósításához szükséges a tárgyi eszközök célirányos és folyamatos fejlesztése.

A cigánygyermek integrált nevelésének megvalósításához az óvodának kell biztosítania:

- ✓ Az egészségnevelés szokásainak kialakításához szükséges eszközök közül a törölközőt, a fogkefét, a fogkrémet is.
- ✓ A cigányság identitásának megerősítését segítő eszközök biztosítása (mesekönyvek, hangkazetták, természetes anyagok, kosarak, teknők, fakanalak stb.) alapvető követelmény.

Az IPR alapú fejlesztés eszközei

- ✓ A gyermekbarát környezetet biztosító óvodai gyermekbútorok
- ✓ A gyermek saját tulajdonát képező vizuális eszközök

Sajátos követelmény a **Montessori-csoport didaktikai eszközkészlete:**

- ✓ A gyakorlati élet teendőire felkészítő eszközök.
- ✓ Az érzékelést fejlesztő eszközök.
- ✓ Az írás előkészítés eszközei.
- ✓ A matematikai gondolkodást fejlesztő eszközök.
- ✓ A geometriai formák megismeréséhez szükséges eszközök.
- ✓ A földrajzi, természetrajzi ismeretekhez (kozmosz nevelés) szükséges eszközök
- ✓ A zenei nevelés eszközei.

A „Zöld óvoda” szellemében történő nevelés megvalósulásának eszközei:

- ✓ A csoportszobák berendezése természetbarát, fenyő játékpolicok, asztalok, fából készült székek, tárolók, játékok, kosarak. A festés, a berendezés, a díszítés harmóniát árasztó. A színek a formák az anyagok tükrözik az óvónők egyéniségét, megnyugtatók és otthonosak a gyermekek számára.
- ✓ A nevelés színtere nem korlátozódik a csoportszobákra, hanem nagymértékben kihasználjuk az udvar adta lehetőséget és az óvodánk körüli természeti környezetet. (erdő, forrás, patak, tó)
- ✓ Az Eszperantó Utcai Óvoda udvara 2011 óta része a helyi jelentőségű természetvédelmi területnek.
- ✓ Az egészséges táplálkozás eszközei (edények, vágódeszka, mézcsurgató, csíráztató, daráló stb.)
- ✓ A tájékozódás, a megfigyelés eszközei (távcső, nagyító, mikroszkóp, iránytű, földgömb)
- ✓ „Zöld” tartalmú értelemfejlesztő játékok

- ✓ Kerti munkát segítő eszközök (talicska, gereblye, locsolókanna stb.)
- ✓ Az állatgondozás eszközei (akvárium, madáretető, madárodú stb.)
- ✓ A szelektív hulladékgyűjtés eszközei (szeméttárolók, komposztkeretek)
- ✓ Ismeretterjesztő irodalom (könyvek, plakátok)

A kompetencia alapú óvodai programcsomag alkalmazása nem igényel speciális **eszközrendszert**, kreativitással, ötletességgel sok minden kiváltható, de jó, ha van:

- ✓ tűzrakó hely,
- ✓ akvárium,
- ✓ Kísérleti eszközök (nagyító, mikroszkóp, elemlámpa, stb.)
- ✓ Földgömb,
- ✓ Számítógép, ismerethordozó eszközök, ismeretterjesztő anyagok,
- ✓ Változatos textúrájú anyagok, papírok,
- ✓ Gyermek számára használatos munkaeszközök,
- ✓ Sokféle ismeretterjesztő irodalom

A folyamatos gyűjtőmunkákhoz a családok nélkülözhetetlen partnereink, segítők.

Az ember, aki nem élhet a neki megfelelő környezetben, nem fejlődhet normálisan, és így meg sem ismerhetjük valódi lelki életét."

(M. Montessori)

2. Óvodánk nevelési céljai

Óvodai nevelésünk célja, a gyermeki személyiség szabad kibontakoztatása, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek.

Célunk, hogy a családdal együttműködve és támaszt nyújtva segítsük önkibontakoztatásukat, egyéni adottságaikhoz igazodó testi, lelki, szociális, értelmi fejlődésüket. Biztonságos élménygazdag környezetben, differenciáltan tervezett nevelőmunka eredményeként alakuljanak ki a szükséges készségek, képességek, a gyermeki kompetenciák.

Nevelési rendszerünkben vannak olyan pedagógiai tevékenységek, amelyek speciális nevelési célokat jelölnek meg. Ilyen cigánygyermek kulturális nevelése, a sérült és fogyatékkal élő gyermekek integrált nevelése, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyteremtése, a Montessori pedagógia adaptálása, valamint a környezeti nevelés, a „Zöld Óvodai” tartalmak beépítése a nevelés folyamatába.

A cigány kulturális nevelés területén

A kisebbségi és többségi társadalom gyermekeinek együttélése, egymás kultúrájának megismerése során alakuljon ki gyermekeinkben a másság tisztelete, elfogadása. A cigánygyermek egészségesebb szocializációjának és hatékony társadalmi integrációjának elősegítésével teremtsük meg az esélyegyenlőség alapját.

Az integrációs óvodai fejlesztőprogram

A hatékony együttnevelés során a szociális környezet és az egyéni képességek fejlettségéből adódó hátrányok ellensúlyozása, az esélykülönbségek csökkentése, az egyenlő hozzáférés biztosítása.

A „Zöld óvoda” szellemű nevelés célja, hogy kibontakoztassa a gyermekek természethez való, velük született jó viszonyát, megalapozza a környezettudatos magatartást és formálja a családok környezetvédő szemléletét.

A **kompetencia alapú óvodai nevelés** elsődleges célja az inkluzív pedagógia, az együttnevelés módszertani kultúrájának beépítése a pedagógiai gyakorlatunkba. A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kompetenciaézés kialakítása, fenntartása. A féltő, óvó gondoskodó szeretet, stabil biztonság érzetének kialakítása.

Montessori szellemű csoport

Nyugodt, békés légkörben egymással toleráns, segítőkész, tevékeny gyermekek nevelése, az összetartozás, az egymásra figyelés, az önfegyelem fejlesztése.

A kölcsönös megértés és szeretet, a közös élmények eredményeként alakuljon ki a harmonikus gyermekközösség.

"Montessori nevelési rendszerének minden mozzanata a képességek fejlesztésére, a valóság megismerésére, az ember megbecsülésére, a kölcsönös segítségnyújtásra, a tudás, a szépség szeretetére, összefoglalóan: a humanizmusra irányul."

(B. Méhes Vera)

2.1. Óvodai nevelésünk feladatai

Óvodánkban a gyermek fő tevékenységformájára, a játékra építve szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő feladatainkat.

- ✓ **Az egészséges életmód alakítása**, amely jelentse a gyermekhez igazodó életszerű környezet megteremtését, benne a gyermek életkoronként és egyénenként változó testi-lelki szükségleteinek maximális kielégítését.
- ✓ **Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés** feladata a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése egy érzelmekre épülő, szeretetteljes kapcsolatban. Ez a kapcsolat jelentse a szociális, esztétikai és erkölcsi érzelmek megtapasztalását, gyakorlását, fejlesztését és a társas kapcsolatok alakulását, a közösséghez tartozás élményét.
- ✓ **Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés** megvalósítása során a gyermek belső kíváncsiságára, cselekvésvágyára építve olyan változatos tevékenységformákat kell biztosítani, amelyekben lehetőség van a sokoldalú tapasztalásra, észlelésre, érzékelésre. Mindennek színtere a játék legyen, amely elvezeti a gyermeket a felfedező tanuláshoz. Az anyanyelvi, értelmi nevelés feladata a spontán szerzett gyermeki tapasztalatok rendszerezése, bővítése, valamint az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) alkotóképesség és a kreativitás differenciált fejlesztése.

A cigány kulturális nevelés és az óvodai IPR tartalmában

- ✓ **Az egészséges életmód alakítása** jelentsen egészségvédelmet, a korszerű táplálkozással való ismerkedést és elfogadást, segítse a stressz-hatások csökkentését, a testi-lelki harmóniát. A szokások kialakításában elsődleges a család szokásainak, életfeltételeinek megismerése, az elvárható normák differenciált megítélése.

- ✓ **Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés** feladatainak megvalósítása során kiemelten kezeljük a cigánygyermek önértékelésének, önbizalmának, autonóm szükségletének, a pozitív énkép-kialakulásának elősegítését. Mintaadással fejlesszük gyermekeink viselkedéskultúráját, a másság elfogadását.
- ✓ **Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása** során fontos feladatunk az óvodától egészen eltérő tapasztalás, -élményhatás, -ismeret és tudásanyag megismerése és a hiányok pótlásának megszervezése. Kiemelt feladatunk a cigánygyermek alapképességeinek hatékony fejlesztése.

Montessori csoportban

- ✓ Elsődleges feladat az önállóság fejlesztése, amelyet a mindennapi élet során a megfelelő Montessori-eszköz használatával kell segíteni.
- ✓ A szociális magatartás, az összetartozás, az egymásra figyelés, az önfegyelem és a felelősségtudat fejlesztése.
- ✓ Önálló gondolkodásra, döntésre választásra, önellenőrzésre, összefüggések felfedezésére nevelés a Montessori eszközök által.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

- ✓ Az egészséges életmód szokásain keresztül a bioritmus, az egészséges táplálkozás, a szabadban való mozgás, séták, kirándulások megszerettetése, a környezet megóvása, és a takarékos energia-használat szokásainak kialakítása.
- ✓ A tevékenység formákon keresztül a természeti és társadalmi környezethez való pozitív érzelmi viszony, pozitív viselkedési formák és magatartásmódok kialakítása.
- ✓ A gyermekek eredendő kíváncsiságán keresztül érdekes tapasztalatok gyűjtése a természeti és az épített környezetről, ok-okozati összefüggések megláttatása, a megfigyelőképesség és gondolkodás fejlesztése.

A kompetencia alapú óvodai nevelés

- ✓ Már óvodáskorban kezdődjön el a kisgyermekben az **egészséges életmód iránti igény** kialakítása. Ehhez fontos az adekvát és rendszeres életritmus, és a megfelelő napirend kialakítása. A helyes tisztálkodási és táplálkozási szokások kialakítása az óvodapedagógusnak és a dajkának a feladata. Szintén fontos a gyermek életkorából adódó felfokozott mozgásigény kielégítése.

- ✓ Az érzelmi, erkölcsi és értékorientált nevelés hangsúlyos területként jelentkezik, mert ez alapozza meg a személyiség szocializációját. A **közösségi nevelés** során fontos, hogy a kisgyermek, mint egyén találja meg a helyét a közösségben. Vájlék igényévé a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor, ha igénye van rá, egyedül is tevékenykedhessen. A társas kapcsolatok alakulásának a legfőbb eszköze a játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.
- ✓ Az **anyanyelvi nevelés** nem korlátozódik egy tevékenységre, hanem az óvodai élet minden területét átszövi, az óvodapedagógus minden verbális és nonverbális megnyilatkozása mint a gyermek számára. Az óvodapedagógus kommunikál, információt közvetít magáról, a mondanivalójáról, a világról szavakkal, mimikával, gesztusokkal, szövegprozódiai eszközökkel, a térközszabályozás eszközeivel. Ezeknek az eszközöknek a kongruens magatartásnak megfelelően erősíteniük kell a verbálisan kifejezett tartalmakat.
- ✓ Az óvodás gyermek **valódi tudást** cselekvésen keresztül sajátít el, Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kívánságát kielégíthesse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulást részesítjük előnybe.

3. Óvodai nevelésünk alapvető keretei

3.1 Az egészséges életmód alakítása –

Az egészségnevelési és környezeti nevelés elvei:

Hosszú távú célunk a *rendszer szemléletre nevelés*:

Tegyük képessé a gyermeket arra, hogy a megszerzett ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal, lássák meg a problémákat és az azok közötti összefüggéseket, keressenek választ a megoldásukra.

Alapelvek:

- ✓ Természet és társadalom harmóniájának elve

Alapozzuk meg gyermekeinkben a természet, az épített és társadalmi környezet- benne az ember-harmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendszert (értelmileg, érzelmileg, erkölcsileg, esztétikailag). Felelős, elkötelezett, környezettudatos és kulturált magatartással működjenek közre a lakóhely, az óvoda esztétikus környezetének kialakításában, megőrzésében.

- ✓ Fenntarthatóság elve

Alakítsuk ki gyermekeinkben a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásformákat, a jövőre, a fenntarthatóságra irányuló személyes attitűdöket.

- ✓ Testi- lelki egészség elve

Az intézmény minden dolgozója törekedjen a komplex testi- lelki- szociális értékek védelmére, az ökológiailag fenntartható, egészséges élő és élettelen környezet kialakítására. Tudatosodjon gyermekeinkben, hogy az egészség érték- tenni kell érte. Értsék meg az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságát. Alakuljon ki gyermekeinkben az egészséges életmód iránti igény.

- ✓ Társas készségek fejlesztésének elve

Ismertessük meg gyermekeinkkel a konfliktuskezelési, együttműködési készség, döntési képesség, érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok kezelésének, fejlesztésének módszereit. Alakuljanak ki gyermekeinkben a társas környezetükre és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítető érzelmek.

Az egészséges életmód alakításának folyamata

Cél: Gyermekeink testi fejlődésének elősegítése, az egészségügyi szokásrendszer, az egészséges életmód, a környezettudatos szemlélet iránti igény megalapozása.

Feladatok:

- ✓ Gyermekeink testi és lelki szükségletének, mozgásigényének kielégítése.
- ✓ Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés- egészséges étrend, betegségmegelőzés, egészségmegőrzés szokásainak alakítás.
- ✓ A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- ✓ A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.

Gyermekeink gondozása, testi és lelki szükségletük, mozgásigényének kielégítése

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermek komfortérzetének kielégítése. Nevelőmunkánkban a gondozás segítse a gyermek szükségleteinek kielégítését, növekedését, fejlődését. Nevelő hatását a differenciált fejlesztésen alapuló gondozási műveletek megtanulása és gyakorlása jelentse.

A gyermek számára a gondozás biztosítsa jó közérzetét, amelyhez társuljon az egyes gyermek szükséglete szerint a felnőtt testközelsége is. Ez lehet óvónő-gyermek, dajka-gyermek kapcsolat, amely intimitást, bensőséges kapcsolatot feltételez.

Ezért a gondozás feladatainak megvalósítása közben megértő, türelmes, meghitt viszony kialakítására kell törekedni.

A helyes életritmus

A helyes életritmust fokozatosan az életkori és egyéni sajátosságnak megfelelően a családdal együttműködve kell kialakítani.

A gyermekek egészséges életrendjét a napirendi szakaszok folyamatossá tételével teremtsük meg. Ez biztosítsa azt, hogy a gyermek a gondozási műveleteket egyéni szükségleteinek megfelelően, akkor és olyan ütemben végezhesse el, ahogy erre már képes. A helyes életritmus, a folyamatosság teremtsen meg a nyugalmat, a biztonságot és eredményezze a testi-lelki harmóniát.

Táplálkozás

Az óvoda valamennyi gyermekcsoportjában biztosítani kell a kultúrált étkezési szokások feltételeit. A tízórai és az uzsonna időpontját - egy adott időintervallumon belül - a gyermekek szükségleteiknek és tevékenységüknek megfelelően, szabadon választhassák meg. E két étkezés a gyermekek önkiszolgálására épüljön, és az önállóság kialakulását segítse.

A közös étkezés az ebéd. Ez adjon lehetőséget a közösségért végzett munkajellegű tevékenységre, a naposi feladatok ellátására. Az óvodai étkezésről a szülőket a rendszeresen kifüggesztett étrendből tájékoztatjuk. Külön figyelmet fordítunk a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír- tartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére, a zöldségek és gyümölcsök illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére.

Testápolás

A testápolás a gyermek egészségének védelmét, a rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat, és ez iránti igényük kialakítását szolgálja. Az óvónő és a dajka érezze ennek jelentőségét, intimitását, és ily módon működjön közre a szokások kialakításában.

A segítségadás során az érintés (arc, kéz) a gyermekből elutasítást is kiválthat, ezért nem szabad tolakodóan viselkednünk. A papír zsebkendő használatának gyakorlása közben felhívjuk a gyermek figyelmét annak anyagára, szelektív hulladékként való kezelésére.

A gyermek testének ápoltságát meghatározza az a szokásrend és igény szint, ami a családjában kialakult. Ez gyakran a család szociális helyzetének függvénye. Ezért a gyermek higiéniai szükségleteinek (tisztálkodás, fogmosás) kialakításában meghatározó legyen az óvónő és a dajka türelme, elfogadása.

Öltözködés

Érzékelje a gyermek, hogy az öltözködés védekezés az időjárás változásaival szemben. Öltözködés közben lehetőséget kell adni a gyermeknek a többszöri gyakorlásra, miközben

tapasztalatot szerez az öltözködés sorrendjéről, könnyebb végrehajtásáról. Ezt a tevékenységet az egyes gyermek szükségletei szerint az óvónő és a dajka segítségével magyarázata, útbaigazítása kísérelje.

Pihenés, alvás

Az óvodás gyermek napirendjében nagyon fontos szerepe van. Minden csoportban meg kell teremteni a pihenés feltételeit, a jó levegőt, a csendet, a nyugalmat. Tiszteletben kell tartani a gyermek alvási szokásait, az óvodában is használhassa apróbb, kedvenc tárgyait. A délutáni pihenéshez a gyermekek átöltöznek.

Lehetőséget kell teremteni arra, hogy a gyermekek alvásiigényeiknek megfelelően többet, kevesebbet alhassanak.

Az óvónő megnyugtató jelenléte a pihenés teljes idejében nélkülözhetetlen.

Mozgás

Tudatosan kell törekedni a gyermekek mindennapi, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítésére. Az óvodák udvarán, a csoportszobákban a mozgásfejlesztő eszközök szabad használatán túl mozgásos, énekes, szabály és verseny játékok szervezésével, biztosítjuk azokat a sokirányú és örömteli mozgáslehetőségeket, amellyel segítjük a gyermekek testi képességeinek fejlődését.

Évszakonként közeli sétákat, kirándulásokat szervezünk, amelynek során a gyermekek megismerhetik a természetjárás szépségét.

Alkalmanként a szülőkkel közösen sportversenyeket, családi sportnapokat rendezünk, amelyekkel pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést, a szabadidő hasznos eltöltését.

A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése

- ✓ betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- ✓ a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- ✓ megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészség megőrzésében elsődleges a higiénés szabályok betartása, a gyakori szellőztetés, fertőtlenítés, a környezet tisztasága. A gyermek betegségére utaló jelekre fel kell figyelni és meg kell tenni a szükséges intézkedéseket (gyermek elkülönítése, szülő értesítése, szükség esetén orvosi ellátás igénybevétele). A gyermek edzettségét az időjáráshoz való alkalmazkodó képességével kell fejleszteni.

Ennek érdekében:

- ✓ Naponta tartózkodjanak a szabadban.
- ✓ Sáros, esős időben is adjunk lehetőséget légfürdőzésre (fedett teraszon)
- ✓ Ki kell használni a tél örömeit (csúszkálás, szánkózás, hógolyózás).
- ✓ Nyáron permetező zuhanyozással, pancsolással biztosítjuk a víz edző hatását.

A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása

Az óvodák épületi, területi adottságait és lehetőségeit alapul véve mindenkor a gyermek egészségét, fejlődését kedvezően befolyásoló tárgyi környezet kialakítására kell törekedni.

Az óvodák épülete, udvara tágas, a talaj nagy része pázsit, kis részben szilárd burkolatú. Ez lehetőséget ad kerékpározásra, sáros időben is a szabadban való tartózkodásra. A sík és dombos gyepen lehet kúszni, mászni, labdázni, a fák-bokrok tövében elpihenni. A környezethez illő, mozgásfejlesztő fajták karbantartása folyamatos. Az új eszközök beszerzése és közvetlen környezetének kialakítása már az előírt szabványnak megfelelően történjen. A felügyelet a gyermekek biztonsága érdekében fontos és szükséges. A felnőtt ne avatkozzon bele a játékba, de gondosan kísérelje figyelemmel azt.

Csoportszobáink többfunkciósak. Itt játszanak, étkeznek, pihennek, tornáznak a gyerekek. Könnyen átalakítható kuckókkal, sarkokkal biztosítunk helyet a különböző tevékenységekhez. A gyermek öltözők és mosdók berendezése, felszereltsége megfelelő, méretük elfogadható.

A kissé kedvezőtlen adottságok ellensúlyozására esztétikus, kellemes színharmóniát árasztó tárgyi környezet kialakítására törekszünk.

Gyermekeinket önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük.

Az eszközök, használati tárgyak ellenőrzése, karbantartása, a hibaforrások megszüntetése folyamatosan történjen.

Cigány kulturális nevelés területén

A csoportok napirendje jobban alkalmazkodik a cigány családok életviteléhez. A szokások bevezetésénél óvakodjunk a verbalizmustól, a moralitástól, cselekvéses helyzetben fokozatosan vezessük be azokat. Figyelembe kell venni, hogy vannak olyan szokások, melyekben a családi minták egészen eltérőek lehetnek, pl. a fésülködés, fogmosás, körömkefe használata. Ezekben a területeken az óvodának neveléspótló szerepe van. A szokások kialakításában építeni kell a gyermekek jó kezűgyességére, cselekvési aktivitására. A legkisebb eredményt is dicsérjük, ez nagyon jó hatással van a gyerekekre. Ha a szokások elsajátítása a vártnál lassabb, nehezebb, akkor a családok bevonásával kell megkeresni az okokat.

A családokban már kialakított szokások közül csak azoknak a tapintatos megváltoztatására

vállalkozhat az óvoda, amely a gyermek egészségét, személyiségének fejlődését jobban szolgálja (pl. réteges öltözködés, egészséges táplálkozás).

Integrációs Óvodai program

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése során az első lépés a védőnővel való kapcsolatfelvétel a család életviteli lehetőségeinek és szokásainak megismerésére. Ezt követően támaszt nyújtva, fokozatosan, utánzások helyzetekben, gyermekenként kerül sor a szokások kialakítására.

Montessori csoportban

A gondozás folyamán nagyon fontos Montessori önállóságra neveléssel kapcsolatos elveinek követése, a segítségnyújtás megfelelő időpontja és mértéke.

"Segíts nekem, hogy magam tudjam csinálni"

(M. Montessori)

Az egészséges életmódra nevelés során is be kell tartani Montessori bemutatásra vonatkozó elveit, vagyis az egyes tevékenységeket (pl. kézmosás, gombolás, kötés) kidolgozott szép mozdulatokkal mutatjuk be a legkevesebb magyarázattal. A Montessori csoportban érvényesülő elv, hogy a gyermek minél több tevékenységet egyedül végezzen. Ez vonatkozik az étkezésre, az öltözködésre stb. Több feladat van, amit a mindennapi élet során nehéz elsajátítani, ezért Montessori olyan eszközöket dolgozott ki, amelyekkel a gyerekek játszva megszerezhetik ezeket a képességeket:

- ✓ *Keretek:* az öltözködés mozzanatainak elsajátítását és gyakorlását segítik. A gyerek ezen megtanul masnit kötni, gombolni, fűzni, csatolni, kapcsolni.
- ✓ *Öntögetős, válogatós játékok:* lehetőséget adnak az öntés, mérés, a különböző eszközök (kancsó, kanál, tölcsér, csipesz, törőrongy) használatának megtanulására, gyakorlására, mindemellett pontosságra, figyelemre, rendszeretetre nevel.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

- ✓ A helyiségek berendezése környezetbarát és praktikus.
- ✓ Az energia és az eszközök használata takarékos.
- ✓ A szabadban történő mozgáshoz és játékhoz megfelelő hely és idő biztosítása.
- ✓ A megfelelő mennyiségű víz-, gyümölcs- és zöldségfogyasztás.
- ✓ A gyermekek bioritmusának kialakítása a napirend, a heti rend és az évszakok változásain keresztül.

A kompetencia alapú óvodai nevelés megvalósításához fontos, hogy:

- ✓ a csoportszobákat praktikusán alakítsuk ki, lehetőséget adva a gyermek óvodai élete során az együttes és az intim percek átélésére is, az óvodai bútorok berendezések

maximálisan igazodjanak a gyermekek testméretéhez, játék eszköz,- hely igényükhöz,

- ✓ az óvodaudvaron, is törekedjünk az ízléses környezet kialakítására, növénytársulások, virágágyások, színesítsék az udvar képét,
- ✓ az eszköztár szolgálja a gyermek önállósági törekvésének megvalósulását, a szabad tevékenységekben való kibontakoztatását.

Várható eredmények az óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek önállóan végzik személyükkel kapcsolatos öltözködési, tisztálkodási teendőiket, igényükké válik a higiénikus szabályok betartása.
- ✓ Képesek szükségleteik felismerésére és azok késleltetésére és kielégítésére.
- ✓ A tisztálkodás eszközeire vigyáznak, tisztántartják, használat után a helyére teszik.
- ✓ Igényüké vált a rendezettség, a tisztaság, az ápoltság.
- ✓ Önállóan, igényüknek megfelelően étkeznek, készség szintjén használják az evőeszközöket, kialakulnak a kulturált étkezési szokások.
- ✓ Igényüké vált a rendszeres mozgás, szabad levegőn tartózkodás.
- ✓ Igénylik környezetük rendjét, amelynek fenntartásában maguk is részt vesznek.
- ✓ Nem szemetelnek, ismerik a szelektív hulladékgyűjtés módját.
- ✓ Szívesen mozognak a szabadban az évszaktól függetlenül.
- ✓ Megtanulnak alkalmazkodni a körülményekhez, megfelelően mozogni, tájékozódni.
- ✓ Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.

3.2. Érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Cél:

- ✓ A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak érték közvetítése
- ✓ Erkölcsi, akarat tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése
- ✓ A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés
- ✓ A nemzeti identitástudat, keresztény kulturális értékek közvetítése

Feladat:

- ✓ A közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
- ✓ Nyugodt, biztosságot árasztó, szeretetteljes légkör megteremtése
- ✓ A felnőtt-gyermek; gyermek-gyermek pozitív töltésű kapcsolatának kialakítása.
- ✓ Az érzelmre épülő kapcsolatteremtő-képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- ✓ A hazaszeretetre, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés erősítése

A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van az elsődleges szocializáció során. Az óvoda tudatosan alakítsa azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés, a társas érintkezés elemi formái kölcsönös kapcsolatot alkotnak. Gyermkeink érzelmi alapigényeinek kielégítésével teremtjük meg a biztonság-védettség érzetét. Ezzel kell megteremteni a feltételét annak, hogy a gyermek a környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez is kötődjön.

A gyermek első óvodai élménye meghatározó az óvodával kapcsolatos érzelmeinek kialakulásában.

- ✓ *Beiratkozás* barátságos, játékokkal berendezett környezetben történjen
- ✓ Az első *családlátogatás* előzze meg az óvodakezdést, a befogadást
- ✓ A befogadás *során* a gyermek édesanyjával vagy a család más felnőtt tagjával együtt ismerkedjen meg az óvoda környezetével, helyiségeivel, az óvodai élet szokásaival. Időtartama a gyermek szükségleteihez igazodjék.

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága, hogy magatartása érzelmi vezéreltségű, személyiségében az érzelmek dominálnak. Ezért fontos, hogy óvodáink *biztosságot nyújtó*, családi *légkör* megteremtésével, támaszt nyújtó környezetet alakítsanak ki.

A csoportszobák derűs, kuckósított berendezése (hová saját személyes tárgyait is beviheti), segítse a gyermeket ötleteinek, elképzeléseinek megvalósításában.

Minden csoport hagyományaival, szokásrendszerével, sajátos légkörével mélyítse összetartozását.

Az *óvodai "csoportélet"* a családi szocializációt megerősítve és kiegészítve jelentős tényező az iskolakezdéshez szükséges képességek kialakulásának szempontjából.

Az óvodáskorú gyermek számára meghatározó az óvodapedagógussal való kapcsolatának minősége. A felnőtthez fűződő viszonya adja számára azt az érzelmi biztonságot, amelyben nyugodtan tevékenykedhet, játszhat, „élhet.” *A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.*

A szocializáció folyamatában a felnőtt-gyermek illetve a gyermek-gyermek kapcsolata is meghatározó szerepet kap.

Felnőtt-gyermek kapcsolatának meghatározója az erőteljes érzelmi kötődés. A gyermek az óvodai közösségben számos olyan elvárással találkozik, amelyek eltérnek az otthon megszokottól. Az óvónő feladata, hogy ezeket a szabályokat megismertesse, elfogadtassa a gyermekkel. Az elfogadás a gyermek részéről, egyéniségétől és érdeklődésétől függően különböző. A különböző szociális környezetből érkező gyermekek szabályrendszere, viselkedési normája óvodáinkban igen különböző, sokszor szélsőséget mutató. A hatékonyság érdekében az óvónő vonja be a gyerekeket is a szabályok kialakításába, ha kell új szabályok megfogalmazásába, a probléma megoldási folyamataiba. Ezzel segítse elő a gyermekben az önfegyelem kialakulását is.

Az óvónő és a gyermek közötti érzelmi kötődésből következően az óvónő magatartása modell értékű, a gyermeket minta követésére készíti. Ezzel az óvónő az érték és normarendszer eszközévé válik.

Az egyes gyermek felé áradó érzelmeivel és elfogadásával tudja megvalósítani az egyénre szóló nevelést.

Gyermek-gyermek kapcsolat segítse, hogy a gyermek találja meg a helyét, érezze jól magát a csoportjában. Érezze, tapasztalja, hogy szükség van rá, társai és a felnőttek számon tartják „Őt „A szabadon választott tevékenységek, a közös élmények a gyerekek között is kapcsolatokat, barátságokat, kisebb csoportokat hozzanak létre. Az óvónők ezeket a folyamatokat támogassák. Adjanak lehetőséget játék, étkezés, pihenés közben arra, hogy a "barátok" minél több időt tölthessenek együtt. A gyermekkapcsolatban vállalt feladatok, szerepek erősítsék a gyermek "én-képét", segítsék számára megtanulni a társak elfogadását. Mindez jelentse a szocializáció alakulását, felgyorsulását. A kortársi kapcsolatok szerepe nagy hatású a szocializációban, ehhez az óvodai nevelés semmivel nem pótolható szocializációs színteret biztosít.

A nemzeti identitás tudat, a keresztény kulturális értékek közvetítése során a gyermekek nyitottságára építünk, és hozzásegítjük gyermekeinket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket. Arra törekszünk, hogy erősödjön hazaszeretetük, a szülőföldhöz és

családjukhoz való kötődésük. Tudjanak rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben rejlő értékeinkre, nemzeti kincseinkre és tudják mindezt megbecsülni.

Cigány kulturális nevelés területén

A cigánygyermek szocializációjának elősegítése kiemelkedő feladat. Megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges a cigány nép kultúrájának, a mindennapi életben gyakorolt szokásainak, értékrendjüknek ismerete. Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, *a multikulturális nevelésen alapuló integrációt*. Ez jelenti a kölcsönös együttélést és megértést az egyazon társadalomban élő, különböző kultúrák között.

Figyelembe kell vennünk azonban azt is, hogy az egyes családok különböző módon és mértékben vállalják fel hovatartozásukat, követik hagyományukat.

A cigánygyermek óvodai beilleszkedése hosszabb időt igényel. Az óvoda iránti vonzalma nem igen alakul ki, mivel gyakran nagycsaládban él, és saját közösségében is társakra talál. A családokban nagyon erős az érzelmi kötődés, az összetartó erő. Lehetőséget kell adni, hogy már az óvodás kor előtt bejöhessen az anya a gyermekével játszani. Fokozatosan, együtt ismerhessék meg az új környezetet. Ha már az óvodába hagyta a gyermekét, engedjük meg, hogy többször benézessen, megbizonyosodhasson, hogy gyermekét szeretik. Az óvodai beilleszkedést nehezíti a család és az óvoda közötti eltérő értékrend, ezért a nevelés szempontjából nagyon fontos, hogy ne csak a gyerek, hanem az anya is elfogadja az óvónőt. A családlátogatásokat nagyon tapintatosan kell megszervezni. Csak akkor menjünk el, ha már kialakult a kölcsönös elfogadás, és már, mint vendéget, szívesen várnak minket. A látogatás során vegyük, észre mennyire szeretik gyermekeiket, értsük meg aggodalmukat és a legkisebb pozitívumoknak is adjunk hangot.

A vegyes életszervezésű, rugalmas napirendben élő gyermekcsoport alapvető feltétel a cigánygyermek szocializációjában.

Az Óvodai Integrációs Program szellemében

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szocializációjában meghatározó a beilleszkedés folyamata és annak tartalma.

- ✓ A családok megkeresése még az óvodáskor előtt
- ✓ Tájékozódás a család beóvodázási szándékáról
- ✓ Az esetleges gátló tényezők megismerése, megszüntetése
- ✓ Személyes, a gyermek és a család szükségleteihez igazodó beilleszkedési terv készítése.

Szocializáció a Montessori csoportban

A közösségi magatartás fejlesztésének érdekében minden egyes Montessori eszközből csak egy van, hogy a gyermekek megtanulják egymást kivárni, a másik foglalatosságát tisztelni. Alapszabály, hogy egymást nem szabad zavarni, bántani, nem szabad rombolni. „Egymás eredményeinek örülni, segíteni”, ez a csoportban általános szokássá kell, hogy váljék. A Montessori pedagógia célja *az összetartozás, az egymásra figyelés, az önfegyelem és a felelősségtudat fejlesztése*. A szociális magatartás fontos eleme a másság elfogadása, a tolerancia fejlesztése.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

Az óvoda dolgozóinak szemléletmódja, viselkedése, kommunikációja, tükrözi a fenntartható fejlődés fontosságát.

A gyermekek érzelmi meghatározottsága lehetővé teszi a környezet jelenségeihez, dolgaihoz, tárgyaihoz fűződő pozitív és negatív érzelmek kialakítását, a környezettel kapcsolatos negatív viselkedésformák elutasítását, mint a rongálás vagy a szemetelés.

Az óvodai élet mindennapjaiban szeretnénk elérni azt, hogy a gyerekek rácsodálkozzanak a természeti, valamint társadalmi környezet szépségeire, és vigyázzanak azokra. A szocializáció szempontjából fontosak az óvodai kirándulások, az óvodai szervezésű hétvégi családi kirándulások, a séták élményeire épülő közös tevékenységek szervezése, melyek elősegítik az alkalmazkodás, az együttműködés képességének kialakulását.

A hagyományok, a zöld jeles napok, az ünnepek köré szervezett tevékenységek évenkénti ismétlődése hozzájárul a kötődés, ragaszkodás kialakulásához, mely a gyermekeknek biztonságot ad.

Várható eredmények az óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek szívesen járnak óvodába, ragaszkodnak csoportjukhoz, ugyanakkor képesek más csoporttal való együttműködésre.
- ✓ Érdeklődnek egymás iránt, örülnek a közös élményeknek, sikereknek.
- ✓ Szeretik és koruknak megfelelően védik a természetet, szívesen ápolják a csoport növényeit és gondozzák állatait.
- ✓ Igényükké válik a helyes viselkedés szabályainak betartása.
- ✓ Érzelmeiken, indulataikon koruknak megfelelően tudnak uralkodni.
- ✓ Képesek a konfliktushelyzetek elfogadható megoldására, szükség esetén kérik a felnőtt segítségét.
- ✓ Tisztelik a felnőtteket és azok munkáját.

- ✓ Igényükké válik a közös tevékenységekben való részvétel, együttműködés, figyelemmel hallgatják a felnőttek és gyermektársaik közlését.
- ✓ Szívesen kommunikálnak, bátran, kulturáltan elmondják véleményüket.
- ✓ Érkezéskor, távozáskor köszönnek.
- ✓ Megtalálják helyüket a közösségben, és abban jól érzik magukat
- ✓ A közösség érdekében szívesen vállalnak megbízatást, munkát.
- ✓ Megértéssel fogadják társaik különbözőségét, szokatlan megnyilvánulásait.
- ✓ Önismeretük, önértékelésük fejlődése révén képessé válnak önálló helyzetmegoldásokra, megértőbbek, türelmesebbek lesznek.

3.3. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés

Cél: Cselekvő, élmény gazdag környezetben, a gyermekek egyéni adottságaira építve kerüljön sor az értelmi képességek fejlődésére és az anyanyelvi műveltség megalapozására.

Feladat:

- ✓ A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- ✓ Kognitív képességek – észlelés, megfigyelés, emlékezet, képzelet, figyelem, gondolkodás, alkotóképesség, kreativitás – fejlesztése
- ✓ A nyelvi kultúra alapjainak lerakása, beszédkedv felkeltése, fenntartása, ösztönző kommunikációs helyzetek teremtésével

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, az óvodai nevelés módszereinek segítségével, elsősorban a gyermek szabad játéka által valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban áll az anyanyelv és a kommunikáció fejlődésével. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek képesek az alap-kultúrtechnikák elsajátítására, amelynek folyamatában a kommunikáció, a beszéd és a gondolkodás eszköze.

Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés) kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt. Az óvoda légköre olyan elfogadó és szeretetteljes legyen, hogy a gyermek merje elmondani gondolatait. A változatos tevékenységek biztosítsák a sokoldalú tapasztalatszerzést. Az óvodapedagógus ismerje az

egyes gyermek érdeklődési körét, építsen kíváncsiságára, motiválja figyelem-összpontosításra.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) van jelen. A gyermek beszéd és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, amely a közösségben előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára.

A különböző műveltségi szintű, eltérő szociális háttérű családokból érkező gyerekeknél tudatosan tervezett nevelő-munka eredményeként alakuljon ki a magyar gyermekköltészet szeretete a bábozás és a drámapedagógia segítségével.

A változatos eszközökkel és módszerekkel biztosítjuk, hogy gyermekeink újra átélhessék a magyarság történelmét, a mondavilág elemein és meséin, népi mondókáin keresztül. A hét éven aluli gyerekek ön-és világ megértésének egyik fontos eszközének tekintjük az irodalmi alkotások megismerését, amellyel segítjük önmegismerést, a beavatódás a körülöttünk lévő világba, hogy tudjanak eligazodni, a lelkükben kavargó érzelmekben, indulatokban.

Cigány gyermekek kulturális nevelésében

A cigány családokban a két nyelv funkciója elkülönül. Az egyik a család, a háztartás, a munka intim része, a másik a beilleszkedés, a látható magatartás nyelve. A cigánycsaládokban a kétnyelvűség a magánszféra sérthetlenségének eszköze.

A cigány család olyan mértékben rendelkezik identitástudattal, hogy elkülönülhessen és összetartozhasson. Cigánynyelvet tanít a családban, mert az óvodában majd megtanítják magyarul. A gyerekek azonban gyakran mindkét nyelvet beszélnek. A cigánygyermek szókincs gazdagításában jó lehetőség a képolvasás, a hangutánzó játékok. Kezdetben a verbális önállóság, bátorság fokozásához iktassunk be dialógusra épülő játékokat. Később nagy hangsúlyt helyezünk a képalkotásra, a képi történetek verbális feldolgozására.

Az IPR szerint működő csoportokban

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeknél a kommunikáció fejlettségében a különbözőségek felmérése az elsődleges feladat. Ezt követően differenciált fejlesztési terv alapján kerüljön sor az aktív és passzív szókincs bővítésére, az észlelési tapasztalatok szóbeli megerősítésére, tudatosítására. Állandó kommunikációs helyzetek teremtésével kell törekedni a beszédkedv fenntartására és növelésére.

Preventív fejlesztés keretében észlelni, és szükség szerint igényelni kell a különböző szakszolgálati segítséget.

Montessori csoportban

Az anyanyelvi nevelésének sajátossága, hogy a gyermek, ha belső igényéből fakad, megismerkedhet az írott nyelvvel. Montessori rámutat arra, hogy a betű nem absztrakció, hanem látvány. Nem írni akar megtanítani, hanem a kezet alkalmassá tenni az írásra. Ezt figyelembe véve dolgozta ki eszközeit, amelyekkel játszva azt a három ujjat ügyesítse, amelyekre az írásnál szüksége van.

Írásra készíti elő a kezet a rajzsablonok, a dörzspapírból, kartonból kivágott betűk. A csoportban elkészíthető a gyermek névjegykártyája, alkalmazhatnak tájékoztató feliratokat, játékidőben írógépet is használhatnak a gyermekek. Ez nagyon sok könnyebbséget jelenthet az íráshoz, olvasáshoz szükséges képességek kialakításában.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

A természettel, a környezet védelemmel, a környezettudatos tapasztalatokkal, élmények és ismeretek nyújtása, bővítése, rendszerezése és az ehhez kapcsolódó passzív és aktív szókincs fejlesztése.

Várható eredmények az óvodáskor végére

- ✓ Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- ✓ Képes vizuális és auditív differenciálásra
- ✓ Felismeri és megnevezi a térbeli viszonyokat
- ✓ Figyelme korának megfelelően tartós, gondolkodására a kreativitás jellemző.
- ✓ Helyesen, tisztán, érthetően beszél, bátran és szívesen kommunikál.
- ✓ Társaira odafigyel és meghallgatja őket.
- ✓ A közölt információkat megérti, bátran kérdez.
- ✓ Verbális emlékezete korának megfelelő.
- ✓ Ismeri és használja a metakommunikációs eszközöket.
- ✓ Élményeit, tapasztalatait képes megfogalmazni és környezete számára érthetően elmondani.

4. Óvodánk csoportjai és életszervezésük

Óvodánk **gyermekcsoportjai vegyes és homogén életszervezésűek**. Az óvodák eddigi nevelési gyakorlatuknak és adottságaiknak megfelelően, a szülői igények figyelembevételével alakítják ki a csoportokat.

Az elmúlt évek pedagógiai gyakorlata megerősítette bennünk az osztatlan csoport előnyeit, pozitívumait.

- ✓ A gyermek a családhoz jobban hasonlító viszonyok között, természetesebb közegben él.
- ✓ Könnyebb a beszoktatás, ha a testvérek, játszótéri barátok egy csoportba kerülhetnek.
- ✓ A modell nemcsak az óvónő, hanem a gyerektárs is, ezáltal könnyebb a szokások kialakítása.
- ✓ A természetes fejlődésbeli különbség miatt, megfelelő pedagógiai hatás nyomán könnyebben alakíthatók olyan értékes tulajdonságok, mint alkalmazkodóképesség, segítőkészség, megértés, a különbözőségek elfogadása.
- ✓ A konfliktusok megoldásában önmaguk is aktív résztvevők, ritkábban igénylik a felnőtt beavatkozását.
- ✓ Egyéni fejlődés szempontjából színesebb a csoport, felgyorsul a szocializáció.

A pedagógus részéről nagyon fontos az optimális pedagógiai irányítás megvalósítása. Háttérben maradni, de készenlétben állni a segítségre, a megoldást nem közvetíteni, hanem hagyni, hogy a gyermek kipróbálhassa magát, megválaszthassa a maga útját.

Részben osztott csoport szervezésére akkor kerül sor, ha a felvételt nyert gyermekek életkori megoszlása miatt nem biztosítható az osztatlan csoportban szükséges arány.

A gyermekcsoportokban az óvónők heti, illetve kétheti váltásban dolgoznak. Az óvoda teljes nyitva tartása alatt óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel.

Napirend

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a Napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyben a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások is jelen vannak.

A napirend jellemzője a folyamatos életszervezés. A folyamatosság biztosíték arra, hogy a gyermekek egyéni szükségleteiknek és igényeiknek megfelelően részese legyen a különböző tevékenységeknek.

A folyamatosságban növekszik a szabad játék szerepe és lehetősége. Mint szervezeti keretforma, szükségszerűsége az osztatlanságnak. A folyamatos napirend nyugodt légkört eredményez.

6 ⁰⁰ -12 ⁰⁰	J - Játékba integrált nevelés
	Á - Testápolás – tizórai
	T - Tanulási lehetőségek szervezése és kihasználása
	É - Testmozgás
	K - Levegőzés, szabad mozgás
12 ⁰⁰ -13 ⁰⁰	Ebéd – testápolási teendők
13 ⁰⁰ -15 ³⁰	Pihenés – folyamatos ébredés
	Csendes játék – étkezés, testápolás
15 ³⁰ -17 ⁰⁰	J Játékba
	Á integrált
	T tevékenység csoportban,
	É szabadban.
	K Folyamatos hazabocsátás

A heti rend összeállítása csoportonként változhat. Biztosítéka a rendszerességnek, a folyamatosságnak és a tervszerűségnek. Kialakítása a gyermekcsoportok óvodapedagógusainak feladata.

5. Az óvodai élet tevékenység formái

5.1. Játék

A **játék** az óvodáskorú gyermek legjellemzőbb életmegnyilvánulása, leginkább fejlesztő alaptevékenysége, a nevelés leghatékonyabb eszköze.

A gyermek egész napját a játéktevékenység szövi át és határozza meg. Valamennyi tevékenysége a játékból indul ki és oda tér vissza. A gyermek játéka tükrözi tapasztalatait, élményeit, miközben ő derűs és felszabadult.

Az óvónő a játékból ismerheti meg a gyermek érzelmeit, szükségleteit, vágyait, a valósághoz való kapcsolatát. A játéknak és a tanulásnak is a gyermek tevékenyégi vágya, természetes kíváncsisága, az önállóságra való törekvés az alapja.

Összességében a játék:

- ✓ A gyermek alap- és fejlesztő tevékenysége, a nevelés eszköze.
- ✓ Időkerete a folyamatos napirend.
- ✓ Mozgástere a gyerekeknek, csoportoknak, óvónőknek.
- ✓ Gyűjtőhelye az általuk felhasználható eszközöknek, tárgyaknak, anyagoknak.

- ✓ Feldolgozási lehetősége a különböző témakörökhöz tartozó tapasztalatoknak, élményeknek.
- ✓ Kísérletezési színtere a meglévő ismeretek átalakításának, az újabbak felfedezésének.
- ✓ Kapcsolatteremtési alkalma a társas és személyi kapcsolatoknak, a kommunikációnak és a metakommunikációnak.
- ✓ Megismerési alkalma a gyerekekkel kapcsolatba kerülő pedagógusoknak, felnőtteknek.

Cél: A játék minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljék, amelyben megvalósul a gyermeki személyiség kibontakoztatása és fejlesztése

Feladatok:

- ✓ A játék feltételeinek biztosítása.
- ✓ Az óvónő modell értékű magatartása és a játékkal kapcsolatos feladatainak tudatos tervezése.
- ✓ A játékfajta fejlesztési lehetőségeinek ismerete.
- ✓ A játékba integrált tanulás megvalósítása.
- ✓ A beszédkésztség fejlesztése játék közben.

A játék feltételei

Az elmélyült játék nyugalmát, biztonságát, elsődlegesen a folyamatos életszervezéssel kell biztosítani. Olyan környezet kialakítására kell törekedni, ahol a gyermeknek módjában áll nézelődni, válogatni, majd a számára vonzó játéktevékenységbe belefogni.

A gyermek szabadon választhassa meg játszótársait. Legyen joga a félrehúzódni is, ha a felajánlkozó társával éppen nem kíván közösen játszani.

Játékeszközeink keltsék fel a gyermekek érdeklődését, esztétikusak, tiszták, könnyen elérhetőek legyenek! Közösen készített eszközökkel, közösen gyűjtött kincsekkel folyamatosan gyarapítsák kelléktárukat.

Engedjük meg, hogy a gyermekek szabadon dönthessenek arról, hogy meddig játszanak egy eszközzel, mikor adják át az arra éppen igényt tartó társaiknak. Ez elősegíti az elmélyült, hosszantartó játékot, annak zavartalanságát.

Sok gyerek hozza el az óvodába kedvenc játékát, kedves tárgyát, legújabb ajándékát. Ennek átadását, birtoklását a gyermekek közötti egyezkedés döntse el. Figyelni kell a több napon át tartó játékra, biztosítani kell annak feltételeit a csoportszobában és az udvaron

egyaránt. A csoportszobában arra kell törekedni, hogy a berendezés a gyermek spontán érdeklődésének megfelelően könnyen átalakítható legyen. Az átalakítás tervezésében és folyamatában a gyermekek is aktív közreműködők legyenek.

A játék tartamának gazdagítása érdekében fontos, hogy a gyermekek a nap folyamán minél több élményhez jussanak. Séták, kirándulások, kulturális programok látogatása során olyan tapasztalatokat szerezzenek, amelyekhez érzelmileg kötődnek és megmozgatja képzeletüket.

Az óvónő modell értékű magatartása, játékkal kapcsolatos feladatai

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Az óvónő mindig rendelkezésre álló, együttműködésre és segítségre kész társ legyen, akihez bármilyen problémával szívesen fordulnak a gyerekek.

Segítsége csak olyan mértékű legyen, amilyenre az adott gyermeknek szüksége van. Csak ilyen pedagógia magatartással használható ki a játék fejlesztő hatása.

A játékban megfigyeli, igyekszik megismerni a gyermek képességeit, neveltségi szintjét, majd eltervezi a fejlesztés következő feladatait.

Figyelemmel kíséri, hogy a különböző játékfajták hogyan jelennek meg az egyes gyermek játékában. Felkészül arra, hogy a játékban integrált tanulás témái milyen műveltségi területen és tartalmi megközelítésben kerüljenek feldolgozásra.

Megismeri és felhasználja azokat a gyógypedagógusok, pszichológusok által javasolt fejlesztő játékokat, amelyek bizonyos fejlődési problémák megelőzését illetve felismerését segítik.

Az óvodapedagógus játékvezetése csak a gyermek ismeretén és a játék jellemzőinek elfogadásán alapulhat.

A játékfajták fejlesztési lehetőségei

Gyakorlójáték: ritmikus és megismerő tevékenysége során fejlessze a gyermek észlelését, érzékelését, szem-kéz koordinációját, térérzékelését.

Szerepjáték: a gyermek az élet valamely részét próbálja ábrázolni az általa megteremtett elgondolások alapján. Számára ez az alkotó gondolkodás és kezdeményezés szabadságát jelentse.

A szerepjátékban fejleszhető a gyermek alkotó gondolkodása, önállósága, viselkedéskultúrája, alkalmazkodóképessége, segítőkészsége, komplex személyisége.

Szabály játék: a szabályok elfogadását, betartását, az egymásért folytatott tevékenység örömeinek kialakulását segítse.

Bábozás, dramatizálás: a pozitív magatartásformák tükröződjének a gyermek cselekedeteiben, a konfliktus helyzet megoldásában, fejlődjön esztétikai érzékük, kifejezőképességük.

Konstruáló, barkácsoló játék: jelentős hatással legyen a gyermek gondolkodásának fejlődésére. A szerkesztő-összerakó tevékenység, az eszközök kombinált alkalmazása, új eszköz készítése vagy javítása örömmel töltse el a gyermeket. Gyakran használja ezt a tevékenységet egy-egy probléma érzékelésekor, azonnali, egyszerű megoldásként. Ez a folyamat vezesse el a gyermeket a probléma megoldási igény kialakulásához, a bonyolultabb problémahelyzetek megoldásához.

5.2. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Tanulás minden olyan tevékenység, amelyben fejlődnek az óvodáskorú gyermek kompetenciái, erősödnek attitűdjei, kialakulnak képességei, fejlődik a megismerőtevékenység, az érzelmi, akarati tulajdonság, a viselkedés. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógusok által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Óvodai nevelésünkben megjelenő valamennyi tevékenységi forma biztosítsa az életkornak, az egyéni fejlődésnek megfelelő tanulást. A játék elsődlegességét hangsúlyozva nevelésünkben a játék és a tanulás szorosan kapcsolódjon össze. A játék legyen a személyiségfejlesztés legfőbb eszköze. Játék közben bővüljön a gyermek ismeretanyaga, fejlődjön önállósága, feladattudata, kezdeményező-alkotó, szervező képessége.

"Játékosztönző" környezetben a szabad játék sok esetben betöltheti ezt a szerepet. Ez mellett azonban szükség van az óvónő által kezdeményezett, illetve az óvónő-gyermek közösen szervezett játékára is. A gyermekek élményei, ismeretei különbözőek, ezért a spontán játék nem minden gyermeknél olyan sokoldalú, hogy az önmagában elegendő lehetőséget biztosítana egyes képességek fejlődésére. Ugyanakkor az önként szabadon játszó gyermek is igényli az izgalmas együttgondolkodást.

A játéknak és a játékos tanulásnak, a különböző tevékenységi formáknak a kialakított szokás és szabályrendszer, valamint a napirend adja a keretet. Nagyon fontos, hogy a nap

folyamán a spontán játék és a "fejlesztőjáték" helyes egyensúlyára törekedjünk.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái:

- ✓ Az utánzásos minta-és modellkövetéses magatartás-és viselkedéstanulás, szokások alakítása.
- ✓ A spontán, játékos tapasztalatszerzés.
- ✓ A játékos, cselekvéses tanulás.
- ✓ A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
- ✓ Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.
- ✓ A gyakorlati problémamegoldás.

Az óvoda udvara és környéke biztosítja, hogy a gyermekek naponta közvetlen tapasztalatokat szerezzenek a természeti környezetről, lehetőséget biztosít arra, hogy felfedezzék a valóság jelenségeit, törvényszerűségeit, alkalmas a természettel összefüggő játékok elindítására és kibontakoztatására.

Fontosak a sétákon, kirándulásokon szerzett élmények, melyek ösztönzik a spontán játékok kialakulását, és alapjai lesznek a tapasztalatok értelmi feldolgozásának, alapvető ismeretek kialakulásának.

A csoportszobákban természetes anyagokból készült játékok, természetben gyűjtött tárgyak, termékek, a természet anyagaiból közösen készített játékok segítik az élmények játékban való feldolgozását.

Segíti a környezettudatos magatartásmódok elsajátítását a gyermekek utánzáson alapuló tanulása, ezért fontos az óvodában dolgozó felnőttek példája.

Az óvónő-gyermek közös tevékenységében a gyermek reakciói, fejlődési tempója meghatározóbb legyen a teljesítménynél.

Célunk a differenciált tevékenység feltételrendszerének biztosítása, az egyéni bánásmód, a gyermek képességeinek megfelelő feladat elé állítása. A sikerélmény erősítse a gyermek önbizalmát, bátorságát, a pozitív megerősítés pedig újabb tevékenységre sarkalljon.

Az óvónő feladata, hogy a gyermek megismerésével tudja nyomon követni az egyes gyerek érési folyamatát. Egy-egy tevékenység addig legyen jelen, míg a gyermek igényli, így biztosítsa minden gyermek számára a próbálgatást és adjon lehetőséget sokoldalú megtapasztalásra, gyakorlásra.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segítse a gyermek személyiségének kibontakozását.

Várható eredmények az óvodáskor végére

- ✓ Tudjon következtetni, ítéleteket alkotni.
- ✓ Alakuljon feladattudata.
- ✓ Ismerje saját értékeit.
- ✓ Legyen önálló.
- ✓ Fedezzen fel összefüggéseket, ok-okozati viszonyokat.
- ✓ Törekedjen többféle megoldás keresésére.
- ✓ Legyen képes gondolatait érthetően szavakba, mondatokba foglalni.
- ✓ Legyen kreatív.
- ✓ Legyen kezdeményező, kooperatív-elfogadó.

A tanulás "érzelmi klímájának" megteremtése fontos, mert a kisgyermekkori tanulásnak milyensége befolyásolja a későbbi intellektuális kompetenciájának szintjét.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

Az óvodánk kedvező természeti környezeti adottságát adaptálni tudjuk a spontán és szervezett foglalkozásokhoz.

A természetben való tanulás módszerét tudatosan alkalmazzuk, mivel hatásosnak tartjuk a szabad levegőn való mozgást, a cselekvő aktivitást, a sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalást és felfedezést, ami erőteljesen befolyásolja a gyermekek testi fejlődését, idegrendszeri érését és az élmények és tapasztalatok bevéődését.

Cigánygyermek óvodai játéka

A cigánygyermekek játékát a nagycsalád és a természetközelség hatásai motiválják. Mivel a cigánycsaládokban a nemi szerepek jobban elkülönülnek, a gyermekek játékában az azonos nemű szülők utánzása erőteljesebb. A cigánygyermek szerepjátzásának témaválasztása igen gazdag: főzés, étkezés, vendégeskedés, papás-mamás, csoportos utazás, babázás, harci játékok, halászás, termékek gyűjtése.

A cigánygyerekeknél elsősorban a lakáskörülményeik miatt fokozottan érvényesül a játékban a televízió hatása. Kedvelik az életformájukhoz valamilyen módon kapcsolódó filmeket, és

játékukban azonosulnak a filmbeli szerepekkel. Ez fejlett empátiás készségre utal.

Az óvónőnek ezekre a pozitívumokra építve kell megismernie a gyermek egyéni adottságait, és megterveznie fejlesztésének tartalmát.

A cigánygyermek tanulmányában meghatározó családi hatás az utánzás, a modellkövetés és a kevés verbalizmus. Természetes tehát, hogy az óvodában is a tanuláshoz elsődleges színtere a játék legyen.

Montessori csoport játéka

Montessori nem ismerte fel a játék jelentőségét, kivéve a saját maga által készített eszközökkel történő manipulálást, amit munkának nevez, és fejlesztő hatásával tisztában van. Ma már a Montessori pedagógiai szellemében működő csoportokban mindenfajta játéktevékenység megtalálható, mert a játék segíti a gyermeket lelki egyensúlyának megteremtésében.

A Montessori eszközök fejlesztő játékeszközök, amelyek a játékban integrált tanuláshoz elsődleges eszközei.

Montessori szerint "a gyermeket ne a pedagógus tanítása, hanem a saját cselekvéssel szerzett tapasztalat vezesse el a biztos tudáshoz." Az eszközökkel szemben támasztott követelmények és az egyes eszközök fejlesztő hatása a Magyarországi Montessori Óvodai Programban megtalálható.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

Az óvodánkban a játék kiegészül azzal, hogy természetes környezetben valósul meg, felhasználja a természet kincseit és az újra hasznosított anyagokat.

A kompetencia alapú óvodai nevelés alapelve szerint:

Óvodáskorban a nevelés eszközei közül a játék a gyermek legegyszerűbb pszichés szükséglete. Ebből következően e gyermek 7-9 óra napi játékszükségletét ki kell elégíteni, és meg kell hagyni a játék semmi mással nem helyettesíthető szerepét, funkcióját. A kisgyermek a játékon keresztül tapasztalja meg a körülötte lévő világ sokszínűségét, szerzi ismereteit, tanul jut örömhöz, sikerélményhez. A játék a gyermek számára a legfőbb élményforrás, ugyanakkor a személyiség fejlesztésének színtere, a tanulás a készség- és a képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

Várható eredmények az óvodáskor végére

- ✓ A gyermek érzelmi, értelmi megnyilvánulásait és társas kapcsolatát a játék szervezi egyggyé.
- ✓ Játékeszközökkel, játékformákkal ismerkednek meg, örömet lelik a játékban.

- ✓ Képesek egy játéktémát ébren tartani, több napon keresztül játszani.
- ✓ Képesek egymás játékának kiegészítésére, segítésére.
- ✓ Képesek szerepeket vállalni, szerepeket megosztani, szerepekről lemondani.
- ✓ Képesek a játékszabályok elfogadására és betartására.
- ✓ Játékukban megjelenik az együttes élmény, a kíváncsiság, az érdeklődés és a problémamegoldás sikere is.

5.3. Mozgás

Cél: A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, az életkori sajátosságokból adódó mozgásigény kielégítése, . A testi képességek harmonikus fejlesztése (erő, ügyesség, állóképesség, gyorsaság) , a mozgástapasztalatok bővítése és ezen keresztül az értelmi és szociális készségek fejlesztése.

Feladat:

- ✓ Nagy és finommozgások fejlesztése
 - A természetes mozgások kialakítása, fejlesztése
 - Egyensúlyérzéklet fejlesztő mozgások elvégzése
 - Szem-, kéz-, láb koordináció kialakítása, fejlesztése
- ✓ Testséma fejlesztése
 - Testének megismerttetése
 - Kezesség-dominancia kialakítása
- ✓ Perceptuális fejlesztés
 - Térbeli, időbeli tájékozódó képességek fejlesztése
 - Alaklátás, formaállandóság fejlesztése
 - Kinesztikus (izom) érzékelés fejlesztés
- ✓ Szociális készség fejlesztése
 - Alkalmazkodás, tolerancia, együttműködő készség fejlesztése
 - Pozitív megerősítés során önértékelés, önbizalom fejlesztése
- ✓ Verbális fejlesztés

Mozgásfejlesztés színterei

- ✓ Szabad játék (szobában, udvaron)
- ✓ Mindennapos frissítő torna
- ✓ Séták, kirándulások
- ✓ Szervezett formában történő testnevelés

Szabad játék

A gyermekek számára a játékidőben folyamatosan biztosítani kell a megfelelő mozgáslehetőséget. Fontos az olyan környezet kialakítása (hely, eszköz), amelyben a gyermekek természetes mozgásigényüket kielégíthetik. Az óvónő feladata az eszközök cserélése és ezzel a változatos mozgásra ösztönzés.

Lehetőség szerint minél többet kell az udvaron tartózkodni. A mozgásfejlesztő, rögzített udvari mászóakák, csúszdák, nyújtók stb. mellett más eszközöket is folyamatosan biztosítani kell pl. labdák, ugráló kötelek, karikák, kötélletrák stb.

A mozgás során nem tiltunk, nem korlátokat, hanem szabályokat állítunk (megengedhető pl. hogy szabályok betartásával fára másszanak). Fontos, hogy a gyerekek kipróbálhassák a különböző szereket, megtanulják, hogyan kapaszkodjanak, hogyan vigyázzanak önmagukra. Az óvónők feladata a mozgásos játékok széleskörű megismertetése a gyermekcsoporttal (régai népi játékok, labdajátékok, ugróiskola stb.). A játékokba az óvónő is bekapcsolódhat, ötleteivel továbbfejlesztheti azokat. A jó hangulatba szervezett, örömmel végzett mozgásos tevékenység a gyermeket további mozgásra ösztönözzé. Ezzel lassan szokássá, majd természetes igénnyé válják a mozgás, mely az idegrendszer fejlődését hozza magával.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységek gyakorlására, az egészségfejlesztő testmozgásra az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell a lehetőséget.

Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Mindennapos frissítő torna

Naponta legalább egyszer, 10-20 perces időtartamban szervezzük. A tevékenység napirendbe illesztését az óvodapedagógus dönti el. Lehetőség szerint, megfelelő időben és ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

A mindennapos frissítő torna nagy mozgásokból, természetes mozgásokból, játékos és utánzó mozgásokból, mozgásos játékokból álljon.

Séták, kirándulások

Természet erőinek felhasználásával a gyermekek edzése, testi-, lelki erejének és állóképességének fejlesztése sétával, kirándulással.

Szervezett formában történő testnevelés

A gyermekeknél fokozatosan kell elérni, hogy szívesen, örömmel vegyenek részt a szervezett mozgásban.

A foglalkozások szervezésekor fontos, hogy minél kevesebb várakozási idő legyen, az óvónő folyamatos mozgásra készítse a gyermekeket. Nagyon fontos, hogy minden gyermek egyéni tempójában végezhesse a feladatokat. Ehhez megfelelő számú eszközt kell biztosítani. Ösztönözzük a gyermekeket arra, hogy önmaguk is kitalálhassanak gyakorlatokat, feladatokat. Ezzel fejlődik kreativitásuk és mozgáskedvük.

A 3-4 éveseknél a nagymozgások fejlesztése kerüljön előtérbe. Járás, futás, kúszás, csúszás, mászás. Fontos begyakorolni a menetirány betartását, az együttmozgást, mert ez biztonságérzetet ad e korosztálynak.

A 4-5 éveseknél nagy hangsúlyt kell helyezni a testséma kialakulására, a szem-kézláb koordinált működésére, az egyensúlyérzék fejlesztésére. Gyakorolni kell a térben való mozgást. Tapasztalják meg a gyermekek önmaguk, a testük és a tárgyak viszonyát, elhelyezkedését a térben.

Az 5-6-7 éveseknél elsődleges a finom motorika fejlesztése. Ebben a korban fontos az észlelés, alaklátás, formaállandóság fejlesztése, a tempóváltás.

Vegyes életkorú csoportban kiemelten fontos a jó szervezés, a dajka vagy a társ óvónő jelenléte, aktív közreműködése. A gyakorlatok végzését két területre kell osztani: könnyebb - nehezebb feladatokra. Ezzel minden gyermek korosztályának, egyéni képességének megfelelően találhatja meg a neki való feladatot.

A cigánygyermekre jellemző a fokozott mozgásigény, ezért a napirend fontos része a mindennapos mozgás. Ennek szükségességét, a szabadban végzett mozgások iránti igényt indokolja, hogy a gyerekek általában szűk, gyakran egészségtelen lakáskörülményekből érkeznek az óvodába. A cigánygyermek számára a mindennapos mozgáslehetőség segítse növekedésüket, teherbíró képességük fejlődését, egészségük megőrzését, megóvását.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

Ebben az élet szakaszban, a szabadban, egészséges természeti környezetben töltött mozgás mással nem helyettesíthető. A szabadtéren való tartózkodás már önmagában is fizikailag aktivizálja a gyermeket.

A mindennapos frissítő torna és a testnevelés foglalkozások lehetőség szerint a szabadban valósulnak meg és témájukban kapcsolódnak az adott projektekhez, kiegészülnek a népi játékokkal.

A gyermekek idegrendszeri érését és mozgás fejlődését segíti az **Alapozó Terápiás mozgásfejlesztés, Kulcsár Mihályné Mozgásterápia és a gyermekjoga elemei.**

Minden évben megrendezzük a „Kihívás napját”, mellyel, játékos tevékenységekkel kedvet teremtünk a mozgáshoz, mely az egészséges életmód része.

Várható eredmények az óvodáskor végére

- ✓ Igényük a mindennapos mozgás, kitartóak a mozgásos játékban.
- ✓ Kialakult nagy mozgásuk, finommozgásuk, egyensúly érzékük, mozgásuk összerendezett.
- ✓ Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- ✓ Kialakult a szabálytudatuk, képesek egészséges versenyszellemben játszani.
- ✓ Képes alkalmazkodni társaihoz, megfelelő önuralommal rendelkezik, együttműködő, segítőkész.
- ✓ Rendelkeznek elegendő fizikai erővel és állóképességgel.

5.4. Verselés, mesélés, bábozás, dramatizálás, népmesék, népi hagyományok

Cél: A gyermek életkorának megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az irodalom iránti érdeklődés, az érthető-kifejező beszédképesség kialakítása, az anyanyelvi műveltség megalapozása, a magyar kultúra értékeinek átörökítése, a szülők nevelési szemléletének formálása.

Feladat:

- ✓ Gyermekeink mindennap részesüljenek irodalmi élményben, találkozzanak irodalmi alkotással, mesével-verssel.
- ✓ Az irodalmi anyag igényes válogatása: a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi, népmesék, népi mondókák, klasszikus és kortárs irodalmi művek alkotásaiból.

- ✓ A nyelvi kultúra alapjainak lerakása, anyanyelvi képességek differenciált fejlesztése.

Óvodánk gyermekcsoportjaiban minden gyermek jusson hozzá értékes népi és műalkotások élvezetéhez. Ez segítse a különböző környezetből érkező gyermekek nyelvi fejlettségének kiegyenlítését, szókincsük gazdagítását.

Mesét hallgathassanak a gyermekek a délutáni pihenő előtt, délelőtt, délután, igénytől, alkalomtól függően.

A gyermekcsoportok egyéni szokásrendszerüknek megfelelően hetente egy alkalommal, megfelelő érzelmi légkör és az átélést segítő atmoszféra megteremtésével szervezzenek mesehallgatást. Ilyenkor a mesehallgatás mellett lehetőséget kell teremteni a gyerekeknek az önálló szövegmondáshoz, meséléshez, továbbá, hogy kedvelt meséiket dramatizálhassák, bábbal eljátszhassák.

Verset-mondókát-kiolvasót hallgathassanak a gyerekek az óvó néni ölében, játék közben, a természetben, séta közben. A verselés a tevékenységekhez kötődő, az együttlétek hangulatát fokozó játék legyen. Játék a nyelvvel, játék a szépen hangzó beszéddel, a magyar nyelvi rigmusokkal.

Az irodalmi anyag kiválogatásában az igényesség és a gyermek életkori sajátosságaihoz való igazodás legyen meghatározó. A mese, a vers, az anyanyelv közegén át segítse a világ megismerését. Az irodalmi anyag válogatásának legnagyobb és legértékesebb tárháza a népköltészet legyen. Mondókák, rigmusok, lovagoltatók, simogatók, valamint a népmesék, mondavilág minden korosztálynak bőséges kínálattal szolgálnak.

Ez mellett helyet kell adni a magyar klasszikusok meséinek, elbeszéléseinek, valamint a mai magyar írók és költők meséinek, gyermekverseinek.

Jelentős értéket kell tulajdonítani a gyermekek által fabrikált verseknek, meséknek és örömmel támogatni kell az ilyen irányú törekvéseket.

Az óvónő színes, irodalmi repertoárral rendelkezzen, amellyel minden adódó alkalomhoz és aktualitáshoz, gyermeki igényhez kapcsolódni tud. Az irodalmi alkotásokat nyelvtanilag helyesen, tiszta kiejtéssel, példaértékűen tolmácsolja.

A cigány gyermekek irodalmi nevelése

Az irodalmi nevelés keretében a cigánygyerekek ismerhessék meg saját mondaviláguk alkotásait, halljanak cigánymesét, gyermekverset, róluk szóló történetet. Elmondásukra felkérhetünk esetleg nagymamát, vagy anyukát.

Az irodalmi nevelésben építeni kell a cigányság ünnepeire, hagyományaira, amelynek kísérője a köszöntő, az ének, a tánc.

Irodalmi anyag

Bari Károly:	Tűzpiros kígyócska
Szalonnafa:	Varsányi cigánymesék
Szécsi Magda meséi	
Tóth Józsefné	Gizi néni könyve (történetek a cigánygyermekéről)
Lakatos Menyhért	Az öreg fazék titkai A két szakállas farkas Hosszú éjszakák meséi
Szegő László	Cigány bölcsődal

A cigánygyermeknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az anyanyelvén is hallhasson verset, mondókát, élőben vagy hangkazettán.

Az IPR szerint működő csoportokban

A gyermekek érdeklődési irányának feltárása, egyéni törekvéseinek megsegítése. A gyermek családjához igazodó fejlesztés a multikulturális tartalmak megjelenítésével. Az otthonról hozott értékek tudatosítása, erkölcsi tulajdonságok közvetítése mesékkel, történetekkel.

A gyermek óvodai rendezvényeken való részvételének megsegítése.

Montessori csoportban

A felhasznált irodalmi alkotásokban tartalmilag jelen van a környezeti nevelés. A népmesék mellett megjelennek olyan művek, melyek megteremtik a természet megbecsüléséhez elengedhetetlen érzelmi alapot, és megerősítik a természetről szerzett közvetlen tapasztalatokat. Ezáltal közvetlenül hozzájárulnak a gyermekek természettisztelő, annak értékeit felismerő magatartás kialakulásához.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

A felhasznált irodalmi alkotásokban tartalmilag jelen van a környezeti nevelés. A népmesék mellett megjelennek olyan klasszikus és kortárs művek, amelyek megteremtik a természet megbecsüléséhez elengedhetetlen érzelmi alapot, és megerősítik a természetről szerzett közvetlen tapasztalatokat. Ezáltal hozzájárulnak a gyermekek természettisztelő, annak értékeit felismerő magatartás kialakulásához.

A kompetencia alapú programcsomag támaszkodik az óvodai irodalmi, anyanyelvi nevelés hagyományaira, de mindezeket új szemléleti megközelítésben kínálja.

A következő témákat hangsúlyosabbak az új szemléletű megközelítésben:

- ✓ Az érzelmi intelligencia fejlesztése az irodalmi nevelésben a mese segítségével,
- ✓ A vers-mese tevékenység körülményei: motiváció, rítusok,
- ✓ Az iskolaérettség nyelvi kommunikációs feltételei: anyanyelvi kompetencia, illetve metanyelvi tudatosság.

A vers és mesemondás körülményei, szükséges feltételei nem azonosak.

A **versmondás** lehetősége szabadabb, spontán helyzetekhez igazítható, helyzetek kihasználását az improvizáció lehetőségét az óvodapedagógus érzékenysége, repertoárjának tágassága biztosítja.

A **mesehallgatás** mindig az összetartozást is erősítő közösségi élmény, mely csak akkor működtethető mindenki számára, ha a viselkedési szabályai következetesen kialakítottak.

A versmondás, mesemondás célja nem az elsajátítás, hanem az érzelmi, morális, szociális kompetenciák alakítása, melynek természetes velejárója a tárgyi ismeretek bővülése is.

Az óvodai nevelés játékkal, mesével program szellemében működő csoportokban

A mesehallgatás nemcsak egy óvodai foglalkoztatási lehetőség, hanem az egyetlen szóbeli közlésforma, amely által közelebb kerülnek a gyermek lelkivilágához, megtudhatják, hogy mi az, ami legjobban foglalkoztatja a saját személyét és a körülötte lévő világot illetően.

Számukra a mese az óvodai élet állandóan zajos, nyüzsgő közegében a csend szigete. Szórakozás, multság, egymásra hangolódás. A mindennapok során ünnepélyessé kidolgozott hagyomány. A mese jelenti számukra a pergő mindennapok, a nyüzsgés folyamatában az állandóságot, az egymásra figyelést, a közös élményt, az együtt töltött percek naponta ismétlődő hagyományát.

Minden mesét többször mondanak el a két hét alatt, míg a gyermeket a mese ritmusa, képi ereje, folyamatossága fogva tartja. A meséhez sosem kapcsolnak feladatokat, hatásáról nem faggatják a gyermekeket. Ha igénylik, akkor a dramatizálás, bábozás során újraélhetik a mesét. A mesehallgatást mindig közös ének, beszélgetés, együtt kitalált játék követ. Ezeket a személyes pillanatokat, egymásra figyelést naponta közösen élik meg.

Várható eredmények az óvodáskor végére

- ✓ A gyermekek igényeljük, örömmel várják a mesét, a verset.
- ✓ Emlékezetes mesefordulatokat megtartják emlékezetükben, és képesek azokat felidézni.
- ✓ Legyenek képesek önálló mesemondásra, a megkezdett mese folytatására,

versmondásra.

- ✓ Képesek meséket, történeteket alkotni
- ✓ Szeressék a könyvet, igényeljék a használatát, becsüljék meg annak épségét.
- ✓ Ismerjék a színházi magatartás alapvető szabályait.
- ✓ Fejlődjön gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, erősödjön beszédképességük.

5.5. A külső világ tevékeny és mennyiségi és forma összefüggések megismerése, közösséghez való tartozás, nemzeti, családi, tárgyi kultúra értékei

Cél: A gyermek aktivitása és érdeklődése során szerezzen tapasztalatokat a szűkebb és tágabb természeti- emberi –tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyáról. Az óvodapedagógus segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában. A fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Feladat:

- ✓ A gyermek életkorának, fejlettségi szintjének megfelelő, változatos tevékenységek biztosítása a megfigyelésre, a felfedezésre, a tapasztalatszerzésre.
- ✓ Segítsük a gyermeket a környezete felfedezésében, tartsuk ébren kíváncsiságát, engedjük, hogy érzelmeit szabadon kinyilváníthassa.
- ✓ Különböző magatartási, kommunikációs formák, szabályok, szokások megtanulása annak érdekében, hogy a gyermek biztonságosan tudjon tájékozódni, eligazodni környezetében, majd a világ dolgaiban.
- ✓ Észre kell vetetnünk a kisgyermekkel a hazai táj, természet szépségeit, csodáit. Tudatosítani kell bennük, hogy minden élőlénynek joga van az élethez. Mindez érzelmeink keresztül történjen, így beleívódik, és természetessé válik a természet szeretete, védelme, az élet tisztelete, a szülőföld és a benne élő emberek, a közösséghez való nemzeti hovatartozás, a hazaszeretet.
- ✓ A természetes környezetben történő aktív ismeretszerzés, megfigyelés, kísérletezés közben vegyék észre, hogy a tárgyak, személyek összehasonlíthatók, szétválogathatók, sorba rendezhetőek. Számláljanak, mérjenek, találkozzanak geometriai formákkal.

A gyermek környezettel való ismerkedése a születésétől kezdődően az életkor növekedésével egyre táguló, az ismeretszerzésben alapvetően mélyülő folyamat. Ebben a családi nevelésnek alapozó és a fejlődés folyamán meghatározó szerepe van.

Az óvoda sajátos tevékenységrendszerével, a tevékenységek gazdag választékával, derűs légkörével, fejlesztő és kompenzáló eljárásaival egészítse ki az óvodán kívüli nevelést.

A környezeti nevelésnek nincsenek időkereti, egymástól mereven elhatárolódó szervezeti formái. Integrálódjanak benne a műveltségi területek témakörei és a különböző tevékenységek. Az óvónők a szűkebb-tágabb környezet tudatos megtervezésével biztosítsanak maximális lehetőséget az ismeretszerzésre, tapasztalásra, történelmi múltunk megismerésére.

Évente több alkalommal szervezzünk óvodai kirándulást a Mecsekre (Égervölgy - Pécsvárad - Misina Tubes - Zengővárkony - Püspökszentlászló). Látogassuk az óvodák közvetlen természeti környezetét, az erdőket, kiskerteket, szőlőket. A Misina Természetvédő Egyesülettel való élő kapcsolatunk lehetőségeit maximálisan ki kell használni. A csoportok látogassanak el a somogyi telephelyre, az óvónők játszóház szervezésével továbbra is támogassák az egyesület rendezvényeit. Az egyesület cserébe kisállat bemutatót tart az óvoda udvarán.

A kirándulások, séták során gyűjtött kincseket a csoportszobák természetsarkai őrzik. Élményekkel, pozitív érzelmekkel segítsük a megismerést a "tanulást".

Ebben a folyamatban minden gyermek egyéniségének, fejlettségének megfelelően vegyen részt, ismerje meg önmaga helyét, felelősségét a környezetében és a természetben.

A környezet megismerése, a nevelés tartalma

- ✓ A család szükségletei, munkája, a családtagok egymáshoz való viszonya, az együttélés konkrét tapasztalatai.
- ✓ Az óvoda környezete, funkciói, szokásrendje, az óvoda dolgozói és munkájuk.
- ✓ Szerezzenek tapasztalatot felnőtt foglalkozásokról.
- ✓ Az orvos, a védőnő, a betegellátás, ismerkedés a baleset megelőzéssel.
- ✓ Az emberi test, testünk részei, funkciói, tisztálkodás, egészség.
- ✓ Látogatás bölcsődébe, iskolába.
- ✓ Közlekedés.
- ✓ Évszakok-napszakok.
- ✓ Növény-, és állatvilág.
- ✓ Környezetünk védelme.

- ✓ Környezetünk mennyiségi és formai viszonyai.
- ✓ A gyermek által hozott élmények, tartalmak fogadása, megbeszélése.

A környezet mennyiségi és formai összefüggéseinek megismerését segítő tartalmak

- ✓ Számfogalom kialakulásának előkészítése, megalapozása.
- ✓ Mennyiségek mérése, összehasonlítása.
- ✓ Halmazok létrehozása, elemek párosítása.
- ✓ Rész-egész viszonyának felfedezése válogatások, mennyiségek bontása során.
- ✓ Mennyiségfogalmak kialakítása játékos szituációban végzett számlálgatással.
- ✓ Sorba rendezés, elemek helye a sorban.
- ✓ Tapasztalatszerzés a különböző formákról és azok érzékeltetése.

Cigánygyermek a környező világ megismerésében

A cigánygyermek természet közelben nőnek fel, sokat vannak a szabadban. Ismerik a tűz, a víz, az időjárás hatását, a növényeket, az állatokat. A cigányság feltűnő állatszeretete a gyerekekre is áttevődik. A cigánycsalád azonban nem nevel tudatosan a természet iránti érdeklődésre. A gyerekeket körülvevő családban mindig akad olyan modell, aki a gyermek figyelmét a lakóházon kívülre irányítja.

A környezet megismerése terén ezért az óvónőnek sajátos feladatai vannak:

- ✓ Meg kell ismernie a gyermek élményanyagát, és ki kell egészítenie a hiányzó elemekkel.
- ✓ A gyermek fogalmainak bővítésében nem szabad a verbalitás csapdájába esni.
- ✓ El kell érni, hogy a gyermekek élményeiket merjék szóban elmondani.
- ✓ Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a család, az öltözködés, a tisztálkodás témakörében az új elemek feldolgozására.
- ✓ Ugyancsak fontos a közlekedés témakör, mert a gyermekek otthoni felügyelete jól megszervezett, de közlekedési szabály ismeretei hiányosak.

A cigánycsaládok együttélése, gyakorlatias életszervezése jól szolgálja a gyermekek matematikai nevelését. A család játékaiban gyakori a kártya, a sakk. Az óvodás gyermek matematikai érdeklődése egy kicsit egyoldalú. Az élettapasztalattól függő helyzetekben igen jó megfigyelési képességről adnak számot. Az óvónőnek ezekre a pozitívumokra építve, ezeket felszínre hozva kell elvezetni a gyermeket az ismeretlen felé (pl. fejlesztőkártyák készítése, amelyben a gyermek kitűnő megfigyelőképességére építve, a számosságán túl összehasonlíthat, azonosíthat, különbözőségeket kereshet, sorba rendezhet, párosíthat növényeket, évszakokat, tárgyakat, állatokat).

Nagy hangsúlyt kell helyezni a névutók, az irányok síkban és térben történő begyakorlására. Javasoljuk ehhez a Montessori eszközkészlet használatát, mivel az mellőzi a verbalitást, és maximálisan segíti a cselekvő ismeretszerzést, tanulást.

Kozmikus nevelés a Montessori csoportban

Maria Montessori szerint a kozmikus nevelés segít egy globális szemlélet kialakításához eljutni, mely megteremti az ember harmóniáját, külső-belső békéjét. *Meg kell tanítani a gyerekeket, hogy az emberek bárhol élnek, bármilyen színű a bőrük, a hajuk, az anyanyelvük, vagy a világnézetük, lényegében hasonlóak a szükségleteik: gondolkodnak, éreznek és szeretetre vágnak*

Montessori pedagógiai rendszere erre megfelelő alapot nyújt.

Célunk, megláttatni a gyerekekkel a változást, a fejlődést, és egyfajta globális szemlélet kialakulásához segíteni őket, melyben rájönnek, hogy mindenki és minden része a világegyetemnek. Ezek kialakítását segítse:

- ✓ Természetsarok
- ✓ Élő állatok gondozása
- ✓ Földgömb
- ✓ Térkép
- ✓ Ismeretterjesztő könyvek

A matematikai gondolkodást fejlesztő sajátos eszközrendszer megkönnyíti a matematikai fogalmak kialakítását.

- ✓ Piros-kék rudak
- ✓ "Orsós" doboz
- ✓ Kartonból kivágott számjegyek
- ✓ Dörzspapírból készült számjegyek
- ✓ Színes gyöngyrúd készlet
- ✓ Piros korongok
- ✓ Síkidomok
- ✓ Ségui, a táblák
- ✓ Mértani titokzsák

Ezek a játékok nemcsak szórakoztatóak, de pontosabbá teszik a tájékozódást a világban.

IPR szerint működő csoportokban

Lokálpatriotizmus, a közvetlen környezet megismertetése, az érzelmi kötődés kialakítása. A környezet értékeinek védelmére való ösztönzés, az életkornak megfelelő értékek és normák közvetítése multikulturális játékok dominánssá tételével.

A nemzeti ünnepek, alkalmak célirányos felhasználása a szabályok, értékek normák közvetítésére

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

A környezeti nevelés kiegészül speciális nevelési feladatokkal, témákkal, módszerekkel.

- ✓ Szűkebb és tágabb környezetünk megismertetése, értékeinek felfedeztetése és védelme: az óvoda udvarában és környékén élő növények, állatok, Mecsekszabolcs és Pécs belvárosának épített környezete.
- ✓ Környezetünk, udvarunk alakítása, gondozása.
- ✓ A hagyományok újjáélesztése és ápolása és az ehhez kapcsolódó jeles napjaink: Népmese napja, Márton nap, Advent (Mikulás, Luca nap, Karácsony), Medve nap, farsang, Március 15, Zöldág járás, Húsvét, májusfaállítás, majális,
- ✓ A környező világ analitikus és holisztikus megismertetése.
- ✓ Az évszakok változásaihoz igazodó élmények komplex módon történő feldolgozása, melynek alapja a tevékenykedtetés és a művészetekkel való kapcsolat.
- ✓ Természet változásainak, jelenségeinek megismerését segítő kísérletek.
- ✓ Programok a környezet jeles napjain: Autómentes nap, Takarítási világnap, Állatok világnapja, Őszi erdei óvoda (jó gyakorlat), Egészségnap, Madárkarácsony, Téli madárvédelem, „Újrapapír” világnapja, Víz Világnapja, Tavaszi erdei óvoda” (jó gyakorlat), Föld Napja, Madarak és fák napja.
- ✓ A szülőket tájékoztató „zöld faliújságon” minden hónapban megjelennek az aktuális környezeti témákhoz kapcsolódó képek és ismeretterjesztő újságcikkek, valamint a hozzájuk kapcsolódó kulcsüzenetek.

A kompetencia alapú programcsomagban a külső világ tevékeny megismerése, ezen belül a matematikai jellegű tapasztalatok integráló nevelési területként jelenik meg. A komplex fejlesztési terv felosztása az ősmagyarok, a magyar kultúra jelképrendszerét követi:

Levegő (június, augusztus, szeptember)

Tűz (október, november, december)

Víz (január, február, március)

Föld (április, május, június)

A négy komplex fejlesztési terv **három fejlesztési tématerv** köré csoportosul: család élő-élettelen világ, közösségi nevelés.

A fejlődés várható eredménye

- ✓ A gyermekek tudják a nevüket, lakhelyüket, születési idejüket, szüleik nevét, foglalkozását.
- ✓ Ismerjék a család szerkezetét, hovatartozását.
- ✓ Ismerjék az évszakok nevét, megjelenési formáit, jellemzőit, következményeit.
- ✓ Tudják, hogy az ember, az állat, a növény, a természet része, kapcsolataik, összefüggéseik vannak, egymás nélkül nem létezhetnek.
- ✓ Legyenek tisztában saját nevükkel. Kezdjék felismerni a társadalmi szabályokat, elvárásokat (illik, nem illik).
- ✓ Logikus gondolkodása, logikai következtetései, problémamegoldó készsége életkorának megfelelő legyen.
- ✓ Tudjanak számlálni, összehasonlítani irányokat megkülönböztetni, értsék a névutókat.
- ✓ Legyenek képesek halmazokat összehasonlítani és tulajdonság szerint szétválogatni.
- ✓ Ismerjék fel és azonosítsák az alapvető formákat, legyenek képesek részekből egészet kirakni.
- ✓ Tudjanak létrehozni sorozatokat játékokban, Színekben, hangokkal, formákkal, mozgással.

5.6. Rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka, nemzeti szimbólumok

Az ábrázolótevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára

A tevékenység célja: a gyermek élmény és fantázia világának megjelenítése, szabad önkifejezése. A gyermek tér-forma-szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, a szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Kiemelt hangsúlyt kap a gyermeki önkifejezés lehetőségeinek megteremtése.

Feladatok:

- ✓ Az ábrázolás lehetőségeinek biztosítása az egész nap folyamán.
- ✓ A különböző technikai eljárások megismertetése a technikai eljárásoknak, az anyagok tulajdonságainak megismertetése életkoruknak megfelelően.
- ✓ Pozitív megerősítéssel segíteni kell a gyermekek alkotó tevékenységeit, a kialakult gátlásokat tapintattal oldani kell.
- ✓ Legyünk rugalmasak, ne erőltessünk! A tevékenység, az alkotás, a művészet megkedveltetése legyen a legfontosabb.
- ✓ Mindig bővítsük technikai tapasztalatainkat, gyakorlatunkat. A szokatlan megoldások iránt is legyünk nyitottak.
- ✓ Dolgozzunk és dolgoztassunk minél nemesebb anyagokkal.
- ✓ Teremtsünk lehetőséget az elkészült gyermekmunkák kiállítására.
- ✓ Gyermekeink számára is teremtsünk esztétikus környezetet és őket is erre ösztönözzük.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képkalkotás, kézimunka, barkácsolás és a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal való ismerkedés során a gyermek jusson birtokába annak a tudásnak, hogy alkotni képes, a saját tevékenysége által újat hozhat létre, alakíthat környezetén - ez a kompetencia élménye. Ezen túl, ha ő maga alkotó ember, mások alkotásait is jobban tiszteletben tartja, és kevésbé érez készletetést a rombolásra, rongálásra.

E tevékenységek gondolkodásra, mérlegelésre, kreativitásra serkentsenek. Az alkotás öröme és a fantázia szabad használata elégedettséggel töltse el a gyermeket, oldja belső feszültségeit. A gyermeki alkotások kerüljenek bemutatásra a közösségi rendezvényeken és ez által biztosítsunk lehetőséget a tehetségek bátorítására.

Gyermekeink változatos tapasztalatokkal jönnek óvodába. Tevékenységük számunkra hírt ad belső világukról, élményeiről. Van, aki az óvodába fog először a kezébe ollót, festéket, és van, aki már gyakorlott alkotó. Van, aki ötletgazda, intenzív fantáziájú, van, aki kevésbé. Ugyanígy különböző gyermekeink otthoni környezetének esztétikája, ingergazdagsága.

Ezért óvodánk minden gyermekcsoportjában gazdag lehetőséget kell kínálni a különböző technikák megismerésére, a készségek-képességek elsajátítására és gyakorlására, az önkifejezésre és alkotásra. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszköz használatával, különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival. Valamennyi gyermekcsoportban az ábrázoló-sarok adjon helyet a különböző anyagok és eszközök számára, amelyek közül a

gyermek szabadon választhat. Ez a tevékenység nem szorítkozhat csak a csoportszobára, folytatódhat az udvaron, illetve az udvar által nyújtotta lehetőségek kihasználásában (aszfaltrajz, formálás a homokban, vízfestés). Az anyag és eszközellátottság mennyiségi és minőségi biztosítása folyamatos feladat.

Cigánygyermek vizuális nevelésében

Alapvető feladatunk, a cigány színvilág jellegzetességeinek beépítése az ábrázoló tevékenységbe.

A cigánygyermek kitűnnek maximális tehetségükkel, gazdag színvilágukkal. Erre, valamint cselekvési aktivitásukra építve nagyon fontos, hogy igen gazdag anyag és eszközkészletet biztosítsunk a számukra.

Az agyag, a kavics, a kő, a termények, a gazdag színárnyalatú festékek, erős színű textíliák, a bőr, a rafia, botok, fadarabok, az olló mindig ott legyen a vizuális sarokban.

A munkájukból rendezett kiállítással keltsük fel a szülők érdeklődését gyermekeik vizuális tevékenysége iránt. Az óvodában a gyerekek találkoznak cigányművészeti alkotásokkal. Módot kell találni arra, hogy naiv művészeti alkotásokat, vagy azokról készült képeket bemutathassunk a gyermekeknek.

Pl.: Ráczné Kalányos Gyöngyi

India

A cigányok vándorlása

Balázs János

Kék virágok

Anya gyermekével

Koltai Magda

Cigány népmese kötetek roma gyermekek által készített illusztráció

Az IPR rendszerben működő csoportokban

Az eszközfejlesztésre használható támogatásból a gyerekek saját tulajdonát képező, otthonukban használható eszközöket kapnak.

Montessori csoport

A Montessori csoportban az ábrázoló tevékenység azonos tartalmú a többi óvodai csoport tevékenységével, érvényesítve azonban a Montessori pedagógia elveit.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

A vizuális nevelés hatásrendszerével átszövi az egész óvodai életet és a legalkalmasabb a természet változásainak, szépségeinek bemutatására. A látható világra való rácsodálkozással, megfigyeléssel a látás-láttatás képességét fejlesztjük.

Közvetlen természeti környezetünk, a természetben, az épített környezetben tett séták, kirándulások sok lehetőséget kínálnak a közvetlen tapasztalatszerzésre, az élmények ábrázolására, az alkotó képzelet működtetésére.

Jelentős szerep jut a természet kínálta anyagok, növényi festékek kreatív és esztétikus felhasználására és az egyéni stílus kialakítására.

Az ábrázolás lehetőségeivel élve az év folyamán megerősítjük a gyermekek alakuló természetvédő, -óvó szemléletmódját, érzelmi és vizuális síkon. Az újrahasznosítással bővítjük és színesítjük a tevékenységek körét, fejlesztjük a kreativitást.

A kompetencia alapú nevelésénél

A manuális tevékenységek különböző fajtái, a tárgyi világ megismerését, az élmények, ismeretek feldolgozását, újraalkotását, esztétikai érzékük fejlődését teszik lehetővé a gyermekek számára.

A gyermeki alkotás, a belső képek gazdagítására épül. A zavartalan, sokrétű tevékenység lehetőségét biztosítjuk változatos eszközökkel, sokféle anyag felhasználásával.

Az önkifejezés, az alkotás e módja a nap folyamán bármikor biztosított, önállóan választható. Maga a tevékenység öröme a legfontosabb, ami a gyermek számára az önkifejezés egyik lehetséges módja, és elsősorban játék.

Az intellektuális látásmód a kreativitás megalapozása kívánja a sémanélküliséget, ezért legfontosabb feladatunknak az eszközök biztosítását és az új technikák megismertetését tartjuk. Lehetőséget nyújtunk - innovatív módon- az egyéni, páros, kiscsoportos és csoportos alkotások létrejöttéhez.

Együtt örülünk a gyerekek felfedezéseinek, egyéni megoldásainak, támogatjuk kezdeményezéseiket, bátorítjuk, önmagukhoz mértén dicsérjük alkotásaikat.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását, a képi gondolkodás fejlődését, a szép iránti nyitottságot, az igényesség kialakulását.

A fejlődés várható eredménye

- ✓ Ismeri a különböző technikákat, azokat magabiztosan alkalmazza, tud bánni az eszközökkel.
- ✓ Szem-kéz mozgása összerendezett.

- ✓ Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- ✓ Ismeri a hat alapszínt, azokat bátran használja.
- ✓ Megfelelő finommotorikus képessége nem görcsös, vonalvezetése biztos
- ✓ Örömmel alkot, szereti a szépet.
- ✓ Élményeit képes megörökíteni.
- ✓ Ábrázolásaiban képes hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat.
- ✓ Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete korának megfelelő.
- ✓ Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- ✓ Szívesen alkot közösen csoporttársaival, képes az ötletek, javaslatok mérlegelésére.
- ✓ Kialakul az íráshoz szükséges kézmozgás, izomfejlettség.
- ✓ Természetes igényévé válik az esztétikum.
- ✓ Mások és saját alkotásait megbecsüli, képes azokat értékelni.

5.7. Ének- zene, énekes játék, tánc

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A zenei nevelés szilárd alapja a közös ének.

Cél: Közös énekléssel, énekes játékokkal a zenei érdeklődés felkeltése, megszerettetése, zenei élményhez juttatás, a zenei ízlés formálása, a zenei fogékonyság megalapozása és alakítása.

Feladatai:

- ✓ Zenei anyag válogatása az életkor, a csoport és az egyes gyermek képességszintjének megfelelően.
- ✓ Zenei hallás, ritmus, mozgásfejlesztés.
- ✓ Közös énekléssel, mondókázással, népi játékokkal, gyermektáncal élménybiztosítás.

Magyarországon az ének-zenei oktatás Kodály Zoltán elveire épül. Ezért az óvodai zenei nevelésünket is ebben a szellemben kell kialakítani. Kodály elvei megfogalmazzák mindazokat az értékeket, amelyeket átnyújthatunk a gyermekek számára. Ezek az irányelvek a következők:

- ✓ "Minden népnek a saját kultúrájából, néphagyományyaiból kell kiindulnia"
- ✓ "Az aktív zenélés első lépése az éneklés"
- ✓ "A zenei nevelést korán kell elkezdni"
- ✓ "A zene mindenkié"

Kodály elvének megvalósulása óvodánk zenei nevelésében

- ✓ A zenei anyag kiválasztása ezeknek az alapelveknek megfelelően történjen. Ünnepekhez, évszakokhoz, természeti jelenségekhez, tárgyakhoz, állatokhoz kapcsolódó népi játékok, népdalok, népi mondókák egészüljenek ki az adott korosztály számára megformált igényes műzenével. A népi gyermektáncok segítsék a gyermekek összerendezett mozgását.
- ✓ A mindennapos éneklés az óvoda zenei életének fontos része kell hogy legyen. Lehetőséget, teret kell biztosítani a nap bármely időszakában az örömteli éneklésre, énekes játékokra, zenehallgatásra. A gyermekeket ösztönöznünk kell kisebb csoportokban való, vagy önálló éneklésre. Az énekes játékok számára fontos, hogy biztosítva legyen a tér a csoportszobában. Elérhetőek legyenek az eszközök, a hangszerek, hogy a gyermek igény szerint bármikor használhassa.
- ✓ A zenehallgatás számára is meg kell ragadni minden alkalmat. Fontos, hogy a személyes előadás legyen túlsúlyban.
- ✓ Zenei nevelésünk fejlesztési tervében érvényesüljön a tervszerűség és a fokozatosság. Ennek szellemében kerüljenek megjelölésre a zenei feladatok, tartalmak.
- ✓ A gyermekek fejlettségéhez igazodva teret kell biztosítani a zenei készségek, a hallás, a ritmusérzék, az improvizáció fejlesztésének. Ezeket az aktív énekléshez hasonlóan kötetlenül, bármikor, a lehetőségeket megadva valósítsuk meg. A zenei készségfejlesztésben az egyéni képességek figyelembevétele mellett meghatározó a fokozatosság.

Ének-zenei nevelés tartalma

(2.5)3-4 évesek

- ✓ A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával.
- ✓ A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyermekkel) jellegűek ,illetve egyszerű utánzó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek.
- ✓ Magas-mély relációk, halk-hangos különbségek felismertetése.
- ✓ Motívum-visszhang, egyszerű dallammotívumok visszaénekeltetése.
- ✓ Hangszerek hangjának, eltérő zörejangoknak felismertetése, megkülönböztetése
- ✓ Egyenletes lüktetés, tempókülönbségek érzékeltetése játékos mozdulatokkal.
- ✓ Ütőhangszerek, egyszerű ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása
- ✓ Egyszerűbb táncmozdulatok bemutatása utánzása
- ✓ 6-8 mondóka, 8-10 énekes játék, 1-2 műdal

4-5 évesek

- ✓ A dalok hangterjedelme ne lépje túl a nagy hatod távolságot, hangkészletében lehetőleg ne legyen félhang.
- ✓ A negyed és páros nyolcad mellett a negyed szünet és a szinkópa is megjelenhet.
- ✓ A játékok csoportos jellegűek legyenek : körjátékok, szerepcserélők, párválasztók,sorgyarapítók.
- ✓ Hallásfejlesztés oktáv és kvint távolságok érzékeltetésével.
- ✓ Halk-hangos megkülönböztetése beszéd,ének és taps formájában.
- ✓ Zenei emlékezet fejlesztése dallamfelismeréssel, dallambújtatással.
- ✓ Finomabb zörejek, egymás hangjának és a természet hangjainak felismerése.
- ✓ Egyenletes járás és a tapsolás összhangjának megteremtése.
- ✓ Gyors-lassú tempótartás beszédben, énekben, mozgásban.
- ✓ Táncos jellegű mozdulatok alakítása.
- ✓ Ritmushangszerek használatával a szem-kéz koordináció és finommozgás fejlesztése
- ✓ Ritmus és dallammotívumok visszatapsolása és visszaéneklése.
- ✓ Ösztönzés különböző dallamfordulatok kitalálására.
- ✓ 4-5 új mondóka, 10-12 énekes játék, 3-4 műdal

5-6-7 évesek

- ✓ A dalok hangterjedelme nagy hatod távolságban mozogjon, de már megjelenhet a félhang (fá és a ti), a negyed és nyolcad mellett pedig a tizenhatod is.
- ✓ Új játékformák megismerése: kapus, hidas, sor és ügyességi játékok.
- ✓ Hallásfejlesztés a magas-mély dallam vonalának térbeli érzékeltetésével.
- ✓ Gyors-lassú, és a halk-hangos fogalompárok együttes gyakorlása.
- ✓ Dallamfelismerés kezdőmotívumról.
- ✓ Dallambújtatás gyakorlása hosszabb és rövidebb egységekkel.
- ✓ Motívumok visszaéneklése kitalált szöveggel, csoportosan, egyénileg.
- ✓ Zörejek, zenei hangok felismertetése.
- ✓ Egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetése.
- ✓ Gyors és lassú tempó tartása negyed és nyolcad lépéssel.
- ✓ Játékos táncmozdulatok gyakoroltatása, térformák alakítása

A cigánygyermekre jellemző a fokozott zenei érdeklődés. Ez megmutatkozik tiszta szép éneklésükben, a dallam gyors elsajátításában, felismerésében, ritmusérzékükben. Szeretnek énekelni, táncolni. A cigánygyermeket nevelő csoportban emelt szintű zenei nevelés és korai tehetséggondozás valósítható meg. Az éneklési készség területén az önállóság fokozását, az egyenletes lüktetés megtartását, a dalritmus érzékelését, a kezdőhang pontos átvételét kérhetjük számon. Az óvodai nevelés ösztönzést adhat a családoknak gyermekeik zenei taníttatásához, hogy gyermekeik tehetségét ne hagyják elszorvadni. A mindennapi hangszerhasználat lehetősége fokozottan segítse a zenei képességfejlesztést. Ki kell használni az ez irányú kapcsolatokat: pl. FUND Cigány Művészeti Iskola.

Montessori csoportban

Kodály és Montessori filozófiája és pedagógiai elmélete nagyon hasonló. Nevelőmunkájuk távlati célja a népek világát átfogó barátság és béke. A Montessori csoportban is alkalmazzuk Kodály módszerét.

Montessori eszközrendszerében a csendjáték, a zörejdobozok és a harangsor használata segítse a zenei hallásfejlesztést.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

A környezettel való találkozások alkalmával számtalan zenei élményt szereznek a gyermekek. A természetben hallható finom neszek révén különleges hangokra lelhetnek figyelmesek Pl: csivitelő madarak, eső koppanása, avar zizegés stb. Számos hangszer készítésére adódik lehetőség a sétákon, kirándulásokon gyűjtött anyagok felhasználásával, melyeknek megszólaltatása különleges zenei élményt nyújt a gyermekek számára.

A természetről szerzett tapasztalatok hatására megjelenik a mozgásutánzás, a hangok utánzásával pedig a zenei improvizáció.

A környezeti nevelés témáihoz, a környezet sajátosságaihoz válogatjuk a dalanyagot, alkalmazzuk a komolyzenei műveket, kortárs művészeti alkotásokat és a megzenésített környezeti témájú irodalmi műveket. Zenei nevelésünk szorosan kapcsolódik a néphagyományok ápolásához, és a zöld jeles napokhoz. Módszerként a Veronika zeneprojekt elemeit is alkalmazzuk.

A fejlődés várható eredményei

- ✓ Zenei érzékenysége, fogékonysága életkorának megfelelő.
- ✓ A gyermekek öröme az éneklés, a játék és a mondókázás.
- ✓ Bátran, tisztán énekel egyedül is.
- ✓ Mozgása esztétikus, ritmust követő
- ✓ Ismerik a zenei fogalom- párokat.
- ✓ Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést és ritmust.
- ✓ Képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum)
- ✓ Felismerik és megkülönböztetik a környezetben található hangokat.
- ✓ Érzékelik a zene és próza közti különbséget.
- ✓ Felfigyelnek más népek kultúrájára és annak hagyományaira.

5.8. Munka jellegű tevékenységek

A gyermekmunka jellegű tevékenysége a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Cél: A sokféle változatos munkajellegű tevékenységek során olyan készségek, tulajdonságok, szokások kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermek környezethez való viszonyát, közösségi kapcsolatát, erkölcsi tulajdonságainak kialakítását.

Feladat: A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, valamint a szükséges feltételek biztosítása.

A munka célra irányuló tevékenység, amely külső irányításra történjen. Figyelmet, kötelességvállalást igényel, ezek fejlesztése folyamatos feladat. A munka eredményéről közvetlen tapasztalatot szerezhet a gyermek. Óvodánkban a játék és a munka jellegű

tevékenységek szorosan összefonódnak.

Jó néhány játéktéma feldolgozása elképzelhetetlen munka jellegű tevékenység nélkül.

Ez az összefonódás gazdagítsa, színezza mindkét tevékenységet. Munkavégzés közben a gyermek tanulja meg az eszközök használatát, szerezzon bizonyosságot arról, hogy mit tud, mire képes, kihez fordulhat segítségért, ki az akivel együttműködésre képes. Így jöjjön létre a feladatok megosztásával az együttműködés öröme, amely az alkotó életforma része.

A gyermeki munka segítésében és kifejtésében alapvető:

- ✓ A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos szervezést és a gyermekkel való együttműködést igényel. Biztosítani kell a megfelelő munkaeszközöket, azok rendben tartását, valamint hogy az eszközök a gyermek által elérhetőek legyenek.
- ✓ A tevékenységek megszervezésénél figyelembe kell venni a csoport összetételét, fejlettségi szintjét, az egyes gyermek szükségletét és igényét. Ha a gyermeknek van kedvenc munkája, hagyjuk, hogy abban kiteljesedjék.
- ✓ A munkavégzés során a gyermeknek folyamatosan, saját magához mérten fejlesztő értékelést kell kapnia.

Az óvodában a munka, elsősorban a csoportért végzett tevékenység, tartalmazza a naposságot, az alkalomszerű munkát és a növény-állatgondozást.

Naposság

A közösségért végzett naposi tevékenység a déli időszakhoz kötődik. A naposság nem kötelező, sőt jutalom a gyermek számára. Jelentkezésük, kiválasztásuk még a délelőtti folyamán történik.

A naposok lehetnek testvérek, jó barátok vagy egyéb szempont alapján jelentkezők, akik már képesek elvégezni a feladatokat. Fontos, hogy a munka eredményeként az étkezéshez szükséges eszközöket hiánytalanul és esztétikusan helyezték el. Legyenek figyelemmel társaik szokásaira, igényeire, hallgassák meg társaik véleményét, értékelését, amelyet az óvónő kiegészíthet és segíthet.

Alkalomszerű megbízások

A gyerekek önállóságához, képességéhez, neveltségi szintjéhez igazodjanak. Ezek lehetnek csoporton belül és kívül végzett feladatok.

A megbízások jellege és tartalma a gyermek egyéni szükségleteihez és adottságaihoz igazodjon. Az aktív mozgékony gyerekek olyan feladatokat kapjanak, amelyek alaposágot, figyelmet, mások segítségét igénylik tőlük.

A félénk visszahúzódó gyerekek kapjanak párosan végezhető feladatokat, hogy kipróbálhassák önmagukat. Ilyen esetben az óvónő körültekintően járjon el a feladat megvalósításában és a segítő társ kijelölésében is.

Növény-állatgondozás

Feltételei óvodáinkban adottak. Minden csoportnak udvarán van egy bokor, egy fa, amit ők ültettek és gondoznak. Az élő-sarok, az akvárium, a csoportszoba növényei, a madáretető gondozásával a gyerekek élete színesebbé, gazdagabbá válik.

Cigány gyermekek munkára nevelése

Kiemelt feladat a munka társadalmi értékének érzékeltetése, a munka eredményének megbecsülésére nevelés. Cigánygyermekünk számára a munka nem okoz gondot a család praktikus nevelése miatt. Mozgásos aktivitásuk jól kamatoztatható az óvodai munka megszervezéséhez. Az osztatlan csoport előnye itt is nagyon fontos, mert a cigánygyermek megszokta a nagyobbakra figyelést, utánpótlást.

A munkafeladatokban is figyelni kell a rendszerességre és fokozatosságra, mert lesznek a munkavégzésnek a családi modellből hiányzó elemei is.

A gyerekek rendszeres értékeléssel, dicsérettel könnyen motiválhatók.

Nagyon ügyesek a terem rendjének megóvásában. Állatszeretetüket az állatgondozás terén lehet kamatoztatni.

A munka megszervezésével figyelembe vesszük a gyermek eltérő élettapasztalatait és a hiányzó elemeket a játékban is gyakorolhatják. Mindent el kell követnünk annak érdekében, hogy a gyermekekben a munkavégzés alapképességei, szokásai az óvoda hatására gazdagodjanak, elmélyüljenek.

Óvodánkban a munkajellegű feladatok a napirend teljes folyamatát átszöve elvezetnek egy aktív, alkotó életformához, amelyben egyedül és együtt munkálkodni jó.

Montessori csoport

A munka szeretetének fejlesztésére törekszik a szép munkaeszközök által. Fontosnak tartja, hogy a gyerekek ismerjék fel a munka szükségességét és értelmét.

A munka szervezése, eszközei, fajtái azonosak óvodánk többi csoportjára jellemzőkkel.

„Zöld óvoda” szellemű nevelés

Az alábbi munkák töltenek be kiemelt szerepet a gyermekek nevelésében:

- ✓ Belső környezet alakítása, csinosítása.
- ✓ Az óvoda udvarának ápolása, értékeinek megóvása.
- ✓ Növény és állatgondozás.
- ✓ Gyűjtőmunkák.
- ✓ Szelektív hulladékgyűjtés a szülők közreműködésével egész évben

A fenti tevékenységek tartalma alkalmazkodik az évszakok változásához.

A fejlődés eredménye az óvodás kor végén

- ✓ A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- ✓ Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- ✓ Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások teljesítésére.
- ✓ Örömmel vesznek részt növények-állatok gondozásában.
- ✓ Szívesen segítenek társaiknak.
- ✓ Vigyáznak az elvégzett munka eredményeire.
- ✓ Érzik az együttműködés, a közösen végzett munka hatékonyságát.

6. Gyermekvédelem- a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek- a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A gyermekvédelem a gyermekekre kiterjedő gondoskodás a pedagógiai, pszichológiai, szociális, egészségügyi és jogi tennivalók összességében.

Óvodánkban a gyermekvédelmi munkát a humánus, a segítőkészség, a megértés és a támaszkodás jelenti. Nagy hangsúlyt fektetünk a prevencióra, amellyel a veszélyeztetett státusz kialakulását kívánjuk megakadályozni. Meggyőződésünk, hogy a problémamegelőző gyermekvédelem első és legfontosabb jelző intézménye az óvoda.

A gyermekeknél jelentkező jelzésértékű változásokat elsősorban az óvodapedagógusok észlelik.

Jelzésértékű változások:

- ✓ Testi tünetek
- ✓ Hangulat
- ✓ Viselkedésben történő változás
- ✓ Személyiségfejlődés zavara

A változás észlelését követő teendők: felderítés – okkeresés- jelzés

Célunk: A gyermeki jogok érvényesítésnek elősegítése, valamint a hátrányos, halmozottan hátrányos és veszélyhelyzetben lévő gyermekek védelme, az esélyteremtés, az esélyegyenlőség megteremtésének segítése.

A segítség megvalósításának három szintje:

A gyermekek szintje:

- ✓ Elfogadó, segítő, támogató légkör biztosítása
- ✓ Egyénre szóló fejlesztési terv készítése
- ✓ A fejlődés folyamatos nyomon követése
- ✓ A részképességek célzott és tudatos fejlesztése

A csoport szintje

- ✓ A gyermeki különbözőségek felismerése és a társakkal való elfogadtatása
- ✓ Együttműködésre, segítségnyújtásra való ösztönzés
- ✓ A pozitív tulajdonságok, egyéni értékek kiemelése
- ✓ A csoporton belül az esetleges peremhelyzetek megszüntetése

A szülők szintje

- ✓ Rendszeres kapcsolattartás, felvilágosító segítségnyújtás a szociális támogatások igénybevételében
- ✓ A támogató civil szervezetek felkutatása
- ✓ A szülők ösztönzése, bevonása az óvoda nevelő-fejlesztő munkájába

Feladatunk:

- ✓ Gyermekeink egyéni szükségleteinek kielégítése, óvása, védelme, képességeik differenciált fejlesztésével
- ✓ Valamely szempontból hátrányos, halmozottan hátrányos, veszélyeztetett helyzetű családban élő gyermekek szociális ellátó rendszerbe való bekerülésének elősegítése.
- ✓ Aktív és éves feladattervre épülő együttműködés az egészségügyi és szociális ellátórendszerekkel annak érdekében, hogy a családok szociális helyzete miatt egyetlen gyermek sem maradjon ki az óvodai ellátásból.
- ✓ Az óvoda körzetében élő 3 éves, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek teljes körű beóvodázásának megvalósítása.
- ✓ A rendszeres óvodába járás szorgalmazása, az indokolatlanul magas hiányzások okának feltárása, az akadályt jelentő tényezők megszüntetése.
- ✓ A családi nevelés gyermek iránti felelősségének erősítése, a hiányosságok óvodai keretek közötti kompenzálása, esetenként az otthon elmaradt gondozási feladatok ellátása.
- ✓ Az egészséges életmódról szóló, nyitott óvodai programok szervezése a védőnők, gyermekorvosok, pszichológusok bevonásával.

Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenységének segítésére munkaközösséget működtetünk.

A gyermekvédelmi munkaközösség

Célja : a tagóvodákban folyó gyermekvédelmi munka hatékonyságának növelése, a gyermekvédelmi tevékenység koordinálása.

Feladata :

- ✓ Az esélyegyenlőség megteremtésének segítése a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, a veszélyeztetett, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek körében.
- ✓ A törvényi előírások értelmezése, a változások nyomon követése, az óvodapedagógusok, a szülők tájékoztatása.
- ✓ Esetmegbeszélések, bizonytalanságok kiküszöbölése, pozitív megerősítés.
- ✓ Szakszolgálatokkal, egészségügyi és szociális támogatókkal való rendszeres együttműködés.

A munkaközösség tagjai: a tagóvodák gyermekvédelmi felelősei.

A gyermekvédelmi feladatok felosztása

Az óvodavezető, tagóvoda-vezetők feladatai:

- ✓ A gyermekek mindenek felett álló érdekeit érvényesíti, és az érvényesülést ellenőrzi.
- ✓ Biztosítja az adatok védelmét.
- ✓ Felelős a gyermekvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért.
- ✓ Az óvoda belső szabályzataiban meghatározza az intézmény gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatait, a védő-óvó előírásokat.
- ✓ Megbízást ad a gyermekvédelmi és beóvodázási felelősök munkájára.
- ✓ Figyelemmel kíséri a törvényi változásokat és azokról tájékoztatja a nevelőtestületet
- ✓ Lehetőséget biztosít továbbképzésekre és a gyermekvédelemmel kapcsolatos konferenciákon való részvételre.
- ✓ Támogatja az intézményi szintű munkaközösség működését és biztosítja az ahhoz szükséges feltételeket.
- ✓ Kapcsolatot tart a gyermek-és ifjúságvédelmi feladatot ellátó intézményekkel és szervezetekkel.
- ✓ Veszélyeztetettség észlelése esetén köteles jelzéssel élni a gyermekjóléti szolgálatnál.

- ✓ Hatósági eljárást kezdeményezhet a gyermek bántalmazása illetve súlyos elhanyagolása esetén, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.
- ✓ Ellátja az óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatokat.

A gyermekvédelmi felelős feladatai

- ✓ Éves terv alapján segíti és koordinálja az intézmény gyermekvédelmi tevékenységét.
- ✓ A gyermekvédelemmel kapcsolatos eseményeket rendszerezi, dokumentációját napra kész állapotban tartja.
- ✓ Szükség szerint együttműködik a védőnőkkel, családgondozókkal, ha kell családlátogatásra megy.
- ✓ Az óvodapedagógusokkal és a szakszolgálatok gyógypedagógusaival együttműködve gondoskodik a sajátos nevelési igény mielőbbi felismeréséről és a gyermekek óvodai életének segítéséről.
- ✓ A gyermekek étkezési térítési díjának támogatására igényfelmérést végez és javaslatot tesz a felhasználásra.
- ✓ Karitatív tevékenységet folytat a szociálisan rászoruló családok támogatására
- ✓ Az óvoda gyermekvédelmi helyzetéről, tevékenységéről évente beszámolót készít.

Az óvodapedagógusok feladatai

- ✓ A gyermekek szociális és szociokulturális családi hátterének megismerése.
- ✓ Szükség szerint környezettanulmány készítése.
- ✓ Preventív fejlesztéssel az egészségügyi, környezeti ártalmak kiszűrése, a személyiségfejlődés zavarainak feltárása.
- ✓ Az óvodai hiányzások figyelemmel kísérése különös tekintettel a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknél.
- ✓ A gyermekek fejlődéséről személyiséglapot vezet.

Gyermekvédelmi munkánk sikerét jelenti:

- ✓ ha a szülők őszintén fordulnak problémáikkal az óvónőkhöz,
- ✓ a szükséges segítség időben megadható,
- ✓ anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- ✓ A segítő szervezetekkel való együttműködés feladattervre épülő, és a családoknak jogi, egészségügyi és kulturális támogatást jelent.

A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az esélyegyenlőség mindannyiunk számára érték, segít elérni azt a célt, hogy mindenkinek esélye legyen a benne lévő értékek kibontakoztatására –a jövőben való boldogulásra függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékkal él, milyen a származása, vagy anyagi helyzete. Az esélyegyenlőség alapja a diszkrimináció-mentesség.

Amennyiben szükséges, megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenció és korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat látunk el: különös gondot fordítunk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésére. Felzárkóztatjuk a lassabban fejlődők gyermekeit, ellátjuk a tehetséggondozás feladatait, segítjük az SNI valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrációját.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell:

- ✓ az intézményben biztosított szolgáltatások igénybevétele során,
- ✓ a gyermeki jogok gyakorlása során,
- ✓ felzárkóztatás, egyéni fejlesztés vagy tehetséggondozás során,
- ✓ gyermekcsoportban történő elhelyezéskor,
- ✓ hit és vallásfoglalkozáson való részvétel biztosításakor,
- ✓ nyilatkozat szerinti nemzetiségi nevelés igénylésére.

7. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

Az európai uniós állásfoglalások hangsúlyozzák a társadalmi méretű integrációt, azt az elvet, hogy hátrányos helyzete, speciális problémái miatt semmilyen csoport vagy egyén ne legyen a társadalomban hátrányosan megkülönböztetve, valamilyen módon kirekesztve. Napjainkra az óvodapedagógia legnagyobb kihívása az integráció sikeres megvalósítása lett.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek:

a) a különleges bánásmódot igénylő gyermek:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,

ac) kiemelten tehetséges gyermek,

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.

aa) **Sajátos nevelési igényű** az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a Szakértői

Bizottság szakvéleménye alapján:

- ✓ Mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,
- ✓ autizmus spektrum zavarral küzd vagy
- ✓ egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartás-szabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igény kifejezi a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges, vagy teljes körű módosulását, valamint a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igényű gyermek integrálhatóságáról a Szakértői Bizottság dönt.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

ab) **Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek:** az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Célunk: A fogyatékkal élő sajátos nevelési igényű gyermekek a szükséges többlet segítséget megkapva, ép fejlődésű társaikkal együtt vegyenek részt az óvodai nevelés folyamatában.

Feladataink:

- ✓ A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelés keretében történő fejlesztése, a befogadó környezet biztosítása
- ✓ A gyermek speciális fejlesztési igényének felmérése, differenciált fejlesztésük biztosítása, a fogyatékoság típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógiai terapeuta segítségével.
- ✓ A terapeuta által készített egyéni fejlesztési terv megismerése, megvalósításának segítése a gyermek óvodai életrendjének minden mozzanatában

- ✓ Segítő tanácsadás a szülőknek
- ✓ Rendszeres konzultáció a terapeutával

Alapelveink:

- ✓ A gyermekkel szembeni elvárást a sajátos nevelési igény jellege, állapotának, súlyosságának mértéke határozza meg.
- ✓ A gyermeknek csak annyi segítséget nyújtunk, hogy önállóan tudjon cselekedni.
- ✓ A fejlesztés szervezeti keretét, az alkalmazott speciális módszer-és eszközrendszert a gyermek állapotából fakadó egyéni szükséglet határozza meg.
- ✓ Az együttnevelés alappillére a differenciáló pedagógiában való jártasság.

A sajátos nevelési igényű gyermek integrálása során az óvodapedagógus egy számára ismeretlen, vagy kevésbé ismert szakmai területtel találkozik. Ezért fontos feltételt jelent, hogy a befogadó csoportban a pedagógus rendelkezzen bizonyos alapismeretekkel a fogyatékoság számos körülményéről.

Nagyon fontos, hogy a óvónő jártas legyen a differenciáló pedagógiában, mert ez az együttnevelés egyik alappillére.

A differenciált nevelés folyamatában a pedagógus, függetlenül attól, hogy a csoportjában van-e fogyatékkal élő gyermek a fejlesztés feladatait a gyermek egyéni szükségleteihez igazítja. Ez a csoport valamennyi tagjának kedvező. Az óvónő csak így látja meg igazán az egyes gyermek erősségét, kiemelkedő képességét- esetleg tehetségét, illetve gyenge pontját, elmaradását. Pedagógiai gyakorlatunk ezen a szemléleten alapul, így ugyanezzel a szemlélettel közelítünk a valamilyen fogyatékkal élő, sajátos nevelési igényű gyermekekhez.

Az integrált nevelésben résztvevő pedagógus:

- ✓ Az óvodapedagógus türelmes, nyugodt, a kivárási képességével rendelkező, érzelmi támaszt biztosító habitusú legyen.
- ✓ Az ismeretnyújtás fokozatait kis lépésekben tervezze és valósítsa meg.
- ✓ A terapeuta által javasolt módszereket, eljárásokat építse be a gyermek egyéni fejlesztési tervébe.
- ✓ Tudjon alternatívákat keresni egy-egy problémás nevelési helyzet megoldására.
- ✓ Legyen képes alkalmazkodni az eltérő képességekhez, viselkedésekhez.

Az óvodapedagógus kapcsolata a szülőkkel

A szülők szerepe nélkülözhetetlen eleme az integrációs folyamatnak. A kezdeti időszak mindenki számára megterhelő. Az óvónő ekkor gyűjti a gyermekkel kapcsolatos tapasztalatait, ismerkedik a családdal. A gyermeknél ekkor indul el az alkalmazkodási

folyamat az új környezethez, az óvoda dolgozóihoz, a csoporttársakhoz, a szokásokhoz és elvárásokhoz.

A sikeres beilleszkedést jelentősen segíti a szülő mindennapi információja, amellyel megoldhatókká válnak a kisebb-nagyobb problémák.

Mivel a gyógypedagógussal való rendszeres találkozás nem megoldható, ezért az óvodapedagógusnak a közvetítő szerepet is fel kell vállalnia.

Az integrálás nagy előnye a gyermek önkiszolgálásra, önálló tanulásra ösztönzése, szoktatása. Ebben a folyamatban nagyon fontos a segítségadás mértéke, amit a szülőnek és a pedagógusnak folyamatosan érzékelnie kell.

A szülővel való kapcsolattartás másik aspektusa a *segítő tanácsadás*.

A fogyatékoság tényének megismerésekor a családok valóságos krízishelyzetet élnek át, amely csak lassan, kis lépésekben oldódik, és nemegyszer külső segítség is kell hozzá. Minden sérült gyermeket nevelő szülőnél bizonyos időközönként vannak olyan mélypontok, amelynek hátterében a nehezített szülőszerep áll.

A lelki megsegítés célja a helyes szülői attitűd kialakítása, a természetes szülő-gyermek kommunikáció segítése, a szülők bátorítása, önbizalmuk erősítése, a fejlesztőprogram egészének és apróbb lépéseinek elmagyarázása.

A beszélgetések során nemcsak az információkra, hanem a biztatásra is fektessünk hangsúlyt, adjunk önbizalmat a szülőknek. Támogatni kell a szülőket abban is, hogy helyzetét másokkal szemben is képviselni tudja. Meg kell tanulnia megoldani a környezettel való konfliktusait, mert reakcióit a gyermek is érzékeli. A szülő szorongása átragad a gyermekre és így ő maga is nehezebben fogja megérteni az emberek közötti kapcsolatrendszerét. Ha a szülő nyitott és bátran közelít a világ felé, akkor a környezet is megtanulja elfogadni ezt a különleges helyzetet.

Az óvodapedagógus kapcsolata a gyógypedagógussal

Az együttnevelés mindennapi megvalósulásának és a gyermek eredményes fejlesztésének legfontosabb feltétele a pedagógus és a gyógypedagógus együttműködése. A gyógypedagógussal folytatott rendszeres konzultáció feleletet ad a kölcsönös kérdésekre és kiterjed a legapróbb részletekre is.

- ✓ Kölcsönös ismerkedés és a segítő kompetenciák meghatározása.
- ✓ Folyamatos és kölcsönös tájékoztatás a gyermek fejlődésének és fejlesztésének folyamatáról, az alkalmazható módszerekről és eszközökről.
- ✓ A gyógypedagógus szakirodalom ajánlásával támogatja az óvónőt, a nevelőtestületet.
- ✓ A szülők tájékoztatásának tartalmát rendszeresen egyeztetik
- ✓ Kölcsönös hospitálással segítik a gyermek fejlődését

A csoporttársak szerepe az integrációban

A beilleszkedés és befogadás szempontjából nagyon fontos a csoporttársak elfogadó és befogadóképessége. Ebben nagyon fontos szerepe van az óvodapedagógusnak. Sok múlik azon, hogy mennyire természetesen kezeli a csoport tagjaitól valamiben eltérő gyermeket. Minél kisebbek a gyermekek, annál természetesebb az elfogadás. Fontos, hogy a csoporttársak lássák, milyen jellegű erőfeszítéseket kell tennie a fogyatékos gyermeknek az azonos eredmények eléréséhez, továbbá azt is érzékeljék, hogy ő miben ügyes és miben jó. A csoporttársak személyisége sokban gazdagodhat azzal, ha megismerik mire képes fogyatékos társuk, és megtanulhatják a fogyatékosokkal való együttélést. Fontos, hogy megismerjék a segítségnyújtás lehetőségeit és azok mértékét.

A pedagógus jó hozzáállása mellett a gyermekek észre sem veszik, hogy fogyatékos társuk révén nap mint nap az együttnevelés részesei.

Sikerkritériumnak tekintjük, ha az együttnevelés hatására – a sérülés arányában – a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az együttműködés.

„Keresem minden gyerek saját titkát, és azt kérdezem:

Hogyan segíthetném abban, hogy önmaga lehessen.”

(Janus Korczak)

ac)A kiemelten tehetséges gyermek, tehetséggondozás az óvodában

Kiemelten tehetséges gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános, vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és fellelhető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Az Országgyűlés a 126/2008 –as határozatával elfogadta a **Nemzeti Tehetség Programot (NTP)**, mely meghatározza feladatainkat a tehetséggondozás terén.

Honnan ismerhető fel a tehetséges óvodás?

A viselkedésjegyek megfigyelésével érhető tetten a tehetség.

Pozitív viselkedésjellemzők: gyorsan tanul, elvont dolgok iránt érdeklődik, kreatív, elmélyült, érdeklődő, kritikus.

Negatív viselkedésjellemzők: erős kritikai érzékű, energikus, megszállott, néha nehezen találja meg a hangot társaival, egyenlőtlen fejlődés jellemzi.

A tehetséges gyermek jellemzői:

- ✓ átlag feletti általános képességek (pl. jó memória, fejlett anyanyelvi képesség stb.)
- ✓ átlagot meghaladó speciális képességek (nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuális-téri, testi-mozgásos, szociális)
- ✓ kreativitás (pl. eredetiség, rugalmasság, probléma iránti érzékenység)
- ✓ feladat iránti elkötelezettség (pl. érdeklődés, versenyszellem, kitartás, emocionális stabilitás), azaz a hajtóerő, motiváció

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ gyermek erős oldalának, differenciált feladatokkal, játékokkal történő fejlesztése
- ✓ a tehetségterület azonosítása, felismerése,
- ✓ az elfogadó légkör, tág cselekvési szabadság, gazdag tapasztalások biztosítása,
- ✓ komplexitás, az egész személyiség fejlesztése
- ✓ a fejlődés folyamatos nyomon követése – a fejlesztés mindig a gyermek egyéni tempójához, fejlettségi szintjéhez igazodva történik
- ✓ folyamatos bátorítás, ösztönzés, motiváció
- ✓ fokozatosság elvének biztosítás

Az óvodai tehetséggondozás sajátosságai:

- ✓ Az óvodás gyermeket érzelmei vezérlik, a szeretett és megszokott pedagógushoz való viszonya határozza meg pillanatnyi állapotát és teljesítményét.
- ✓ Fokozatosan érik meg a külső irányításra és együttműködésre.
- ✓ A fejlesztés és a gondozás sajátos területe a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek, hiszen köztük is lehetnek tehetségesek. A felzárkóztatást és a tehetségfejlesztést párhuzamosan végezzük.
- ✓ A kiemelt képességek fejlesztése is az óvoda és a család szorosabb együttműködését igényli.

Óvodáinkban a különböző tehetségterületek gondozását tehetség műhelyekben végezzük, ebben támogatjuk egymást. Tehetségnapok szervezésével lehetővé tesszük, hogy a tehetségígéretek és a velük foglalkozó pedagógusok megmutathassák eredményeiket.

„Ha egy emberrel úgy bánsz amilyen, akkor olyan is marad. Ha azonban úgy bánsz vele mintha jobb és nagyobb volna, akkor jobbá és nagyobbá fog válni.”

Linda Dillow

8. Ünnepeink, hagyományaink

Ünnepeink emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségekben, mint belső tartalmunkban. Ünnepeinket egy hosszabb előkészület vezesse be, amely lehetőséget biztosít az érzelmi átélésre és a gazdagon motivált tevékenységekre. Ünnepeink nyitottak, a szülők igényük és lehetőségeik szerint látogathatják.

A gyermekek ünnepei

- ✓ A gyermekek születésnapjai csoportokban megtartott vidám ünnep.
- ✓ Mikulás épületenként a hagyományoknak megfelelően csoportos vagy intézmény szintű ünnep.
- ✓ Karácsony az adventi felkészülés után a gyermekcsoportok ünnepe.
- ✓ Farsang a szülőkkel közösen szervezett csoportos ünnep.
- ✓ Húsvét a hagyományok átélése játékos formában.
- ✓ Anyák napja bensőséges ünnep keretében csoportonként köszöntjük az édesanyákat, nagymamákat.
- ✓ Gyermeknap óvodai szintű, majális jellegű rendezvény épületenként.

Környezettel kapcsolatos ünnepeink

- ✓ Október 4. - állatok világnapja
- ✓ Április 22. - Föld napja
- ✓ Május 10. - Madarak, fák napja
- ✓ Június 5. - Környezetvédelmi világnap

Nemzeti ünnepünk

Március 15 - Életkoruknak megfelelő érzelmi átélés cselekvésen keresztül.

A néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepek közül az óvodák egyéni igények szerint, néhol hagyomány szintjén válogatnak (Márton nap, Medvenap, Gergely-járás, Kiszézés, stb.)

Hagyománnyá vált egyéb rendezvények:

A tehetséges gyermekek számára a tagintézmények közötti játékos vetélkedők: családi sportnapok, rajz-ének-vers és mesemondó versenyek.

9. Az óvoda kapcsolatrendszere

Óvodánk kapcsolatrendszerét a partnerközpontú működés jellemezze, amelynek résztvevői az intézmény működésével vagy annak eredményével szemben elvárásokat fogalmaznak meg. Ez a szemlélet ösztönözzön bennünket, hogy minél pontosabban ismerjük meg partnereink igényeit, elvárásait, elégedettségüket és ennek alapján tervezzük újra feladatainkat és a kapcsolattartás módszereit.

9.1 Az óvoda és a család

A gyermek fejlődése és az óvodai nevelés szempontjából a család egyaránt meghatározó tényező. Óvodánk környezetében a családok különböznek egymástól szerkezetükben, anyagi és kulturális színvonalban, érintkezési stílusban, légkörben, nevelési elgondolásaikban, módszereikben. Eltérnek értékrendjükben, a gyerekekkel kapcsolatos elvárásaikban és jövőbeli elképzeléseikben. Mindez közvetett vagy közvetlen módon befolyásolja a gyermek fejlődését.

Az óvónő számára nélkülözhetetlen a jó kapcsolat kialakítása. A szülők nagy része „gyakorló pedagógus”. A konkrét gyermek nevelését tőlük is lehet tanulni. Ugyanakkor kedvező esetben a család is fontosnak tartja gyermekével kapcsolatban az óvónő tapasztalatainak megismerését. A kapcsolattartáshoz meg kell találni a kölcsönös tiszteleten és bizalmon alapuló helyes módszereket.

Óvodánk nevelési szemléletéből kitűnik, hogy a családi nevelés értékeire építünk, és azt fejlesszük tovább. A szülőt nevelőtársnak tekintjük. A nevelési folyamatok és óvodapedagógusaink nyitottsága lehetővé teszi, hogy a szülő igényeinek megfelelően alakítsa ki kapcsolatát az óvodával és legyen részese gyermeke nevelésének.

A szülők felelősségérzete megnő azáltal, hogyha bevonjuk őket az óvoda életébe. Megtapasztalja az óvodapedagógus felkészültségét, a gyermek fejlesztésének folyamatát, érzékelheti, hogy családjával, gyermekével szemben nincsenek előítéletek. Ez elsősorban a hátrányos helyzetű családok esetében nagyon fontos. Az őszinteség, a segítőkész emberi hangnem bizalmat kelt.

Az együttműködés biztonságot adjon szülőnek, gyermeknek, óvodapedagógusnak egyaránt.

Együttműködésre vonatkozó elveink

- ✓ A nevelésben az óvoda ismerje el a család elsődlegességét, tisztelje a szülőt.
- ✓ Az óvodapedagógus fogadja el a szülőt akkor is, ha a gyermek nevelésében súlyos hiányosságokat tapasztal.

- ✓ Az óvodapedagógus éreztesse a szülővel az „őszinte odafordulást”, a segítő szándékot.
- ✓ A kapcsolat épüljön tapintatra és mélyüljön el a közös programok és tevékenységek alkalmával.
- ✓ Az óvodapedagógus ismerje és fogadja el a család szokás-, és szabályrendszerét, és tapintatosan befolyásolja azt.
- ✓ A szülőnek joga van megismerni az óvodai nevelés sajátosságait, az óvoda, valamint a gyermek fejlődési mutatóit rögzítő dokumentumokat.
- ✓ A szülő beleszólhat gyermeke életrendjének alakításába. Ötletekkel, hagyományalakítással bekapcsolódhat a nevelési folyamatba. Képviselheti az óvoda érdekeit, tagja lehet a „Szülők Szervezetének”, segíthet a fejlesztésben.

Az együttműködés célja: a humanista értékrend elfogadása, konstruktív életvezetés megvalósítása az óvoda és a család sokszínű közös tevékenysége révén.

Az együttműködés feladata

- ✓ A gyermek nevelési körülményeinek és feltételeinek közös megtervezése.
- ✓ Egymás tiszteletén alapuló tevékeny együttműködés a gyermek nevelésében, fejlesztésében.

A kapcsolattartás formái

- ✓ „Családos” beilleszkedés
- ✓ Családlátogatás
- ✓ Szülői Szervezet találkozásai az összevont intézmény érintő ügyekben
- ✓ Szülői találkozók (szülői értekezletek) – délutáni beszélgetések
- ✓ A szülő félévenkénti tájékoztatása gyermeke fejlődéséről beszélgetés formájában, melynek megtörténtét aláírásával igazolja
- ✓ Munkadélutánok
- ✓ Egyéni beszélgetések
- ✓ Közös ünnepek, kirándulások
- ✓ Közös rendezvények, nyitott programok

Az óvoda kapcsolata a cigánycsaládokkal

A szülőnek joga belátása szerint nevelni gyermekét, nekünk kötelességünk olykor ezeket a hatásokat kiegyenlíteni. A kapcsolatok alakításában óvodánk legyen a kezdeményező. Kötetlen beszélgetés során igyekezzünk közelebb kerülni a szülőkhöz. Tiszteletben kell tartani mentalitásukat, érzékenységüket.

A szülők előtt az óvoda nyitott, bármikor betekintést nyerhetnek a mindennapok történéseibe ugyanúgy, mint az ünnepeinkbe. A nyitott hozzáállás részünkről a cigánycsaládok elszigetelődését enyhítse. Arra kell törekednünk, hogy fokozatosan éljék át azt, hogy másságukkal együtt elfogadják, befogadják őket. Átérezve a cigány szülők általában jogos érzéseit, feszültségeit, minden igyekezetünkkel arra törekedjünk, hogy maximálisan kivárjuk a szülők kezdeményezését. Kerülni kell minden direkt tanácsadást, és szorgalmazni az empátiás odafordulást.

A családok megélhetési problémái miatt több a feszültség, nagyobb toleranciára van szükség az együttműködéshez.

Családlátogatás során igyekszünk megismerni a családok szokás-szabály rendszerét és szükség esetén tapintatosan próbálkozunk annak befolyásolásával. Nevelésünk nem lehet eredményes a családi megerősítés nélkül. Az összhang a nevelésben elengedhetetlen. Segítséget kell nyújtanunk gyermekeinknek a családi lehetőségeiken túli tágabb világ megismerésére, a társadalmi értékek és normák elsajátítására.

Ennek érdekében két legfontosabb **feladatunk**:

- ✓ A családi szocializáció és az ehhez fűződő magatartás megismerése, megértése és annak kiegészítése a társadalmi elvárásoknak megfelelően.
- ✓ Az óvoda szocializációs funkciójának megismertetése, elfogadtatása a családokkal.

Az Integrációs Óvodai Program keretében

A családokkal való ismerkedés jelentősen megelőzi a tényleges óvodába járás kezdetét. A védőnők segítségével meg kell ismerni a területen élő hátrányos helyzetű családokat. Közös látogatások során tájékozódhatunk a család beóvodázási szándékáról. Nyitott programok szervezésével, óvodacsalogató „oviklub” működtetésével lehetőséget kell biztosítani a hátrányos helyzetű családok fogadására, a kölcsönös ismerkedésre. Itt a családok találkozhatnak a szociális ellátó rendszer képviselőivel is, akiktől tájékoztatást kaphatnak az őket megillető támogatásokról és azok igénybevételének módjáról.

A családok megnyerésével, a szociális helyzetből adódó gátak oldásával el kell érni a területen élő, hátrányos helyzetű gyermekek teljes körű beóvodázását.

A „Zöld óvoda” **szellemében** a környezeti nevelés, a természetvédelem érdekében több környezet-, és természetvédő szervezettel alakít ki kapcsolatot az óvoda. Ezek a szervezetek segítik, támogatják az óvodában folyó nevelőmunkát.

Számolni kell a családok szemléletével, életmódjával, környezethez való viszonyával. Cél a gyermekek nevelésén keresztül a szülők szemléletmódjának alakítása. Ahhoz, hogy ez sikeres legyen szükség van nyitottságra, együttműködésre, a szülők tájékoztatására az óvoda nevelési céljairól és hogy bevonjuk őket programjainkba.

9.2 Óvoda – iskola

A pedagógiai kapcsolat alapja a gyermek egységes szemléletű nevelése, az intézményváltás, az átmenet problémáinak csökkentése és megoldása, a nevelési gyakorlat kölcsönös megismerése, valamint a gyermek egyéni képességeire alapozó fejlesztés elfogadása és alkalmazása.

A kapcsolattartás formái:

- ✓ Az iskolai nevelőkkel az emberi és szakmai kapcsolatok folyamatos ápolása, érdeklődés egymás munkája, problémái, eredményei iránt.
- ✓ Kölcsönös látogatások – az óvónők meglátogatják az „új” elsőosztályosokat (régii óvodásokat), a tanító néni az óvodában látogatja meg leendő tanítványait.
- ✓ Évente egy alkalommal találkozunk a tanítók alsó tagozatos munkaközösségével.
- ✓ Gyermekeink minden tavasszal ellátogatnak az iskolába, hogy ismerkedjenek leendő környezetükkel.

Az **Óvodai Integrációs Program keretében** az óvodák az érintett iskolákkal közös óvoda-iskola átmenetet dolgoznak ki. Az IPR fontos eleme gyermek fejlődésének utánkövetése az iskola első évében.

9.3 Óvodánk egyéb kapcsolatai

A nevelést segítő speciális szakszolgálati kapcsolatok

- ✓ *A Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Pécsi Járási Bizottsága* látja el a nevelési tanácsadás feladatait. Vizsgálja a tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézséggel küzdő gyermekeket. Szakvéleményt ad a tanköteles korú gyermekek iskolai alkalmasságáról. Ellenőrzi a szakvéleményben meghatározott feladatok teljesítését, amelynek célja elsődlegesen a szakmai segítségnyújtás, a továbblépés lehetőségeinek kölcsönös megbeszélése.
- ✓ *A Baranya Megyei Szakértői Bizottság* a gyermekek életkori sajátosságainak, a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulásáról ad szakvéleményt és határoz a gyermek óvodai integrálhatóságáról. Ez a szakvélemény az alapja a gyermek rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztésének.

- ✓ Az *Éltes EGYMI* gyógypedagógusai látják el az adott gyermek fogyatékoságának típusához igazodó fejlesztést. A gyógypedagógus közreműködése kiterjed a gyermekeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, az óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére, folyamatos tanácsadásra.

Szakmai szervezetek

- ✓ Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálatok
- ✓ Magyar Óvodapedagógiai Egyesület
- ✓ Magyarországi Montessori Egyesület

Folyamatosan figyelemmel kísérjük a felkínált szakmai képzéseket, programokat, amelyekben érdeklődésünknek, illetve nevelési programunk által megkívánt fejlesztési feladatainknak megfelelően veszünk részt.

Egészségügyi szolgáltatók: védőnő – orvos

- ✓ Alkalmankénti látogatások (szükség szerint illetve akut esetben)
- ✓ Éves szűrő vizsgálatok: szemészet, fogászat, hallás
- ✓ Tanköteles korú gyermekekkel beszélgetés az egészségről, betegségről, étkezésről, tisztálkodásról.

Cigánygyermek integrált nevelését segítő kapcsolatok

- ✓ *Pécs Megyei Jogú Város Roma Önkormányzata*: folyamatos kapcsolattartás, rendszeres konzultációk, látogatások tájékoztatásul szolgáljanak az óvoda innovatív munkájáról.
- ✓ *Erdős Kamill Cigánymúzeum*: ősi mesterségek megismerésének lehetőségét nyújtja.
- ✓ *Gandhi Alapítványi Gimnázium*: elsődleges forrás a népismereti, irodalmi, zenei anyag kölcsönzéséhez. Diákjaik élő előadásaikkal gazdagítják ünnepeinket.

Integrációs Óvodai Program szerint működő óvodák sajátos kapcsolatai

Az óvodai IPR meghatározza az együttműködések kialakítását azokkal a szolgáltatókkal, amelyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekek számára szükséges szolgáltatásokat biztosítják.

Az együttműködési megállapodásuk és tartalmuk:

- ✓ Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat - a családok szociális és mentális támogatása, az erőforrások feltárása.
- ✓ Védőnői hálózat - a gyermekek óvodai beíratásának támogatása, a korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás.

- ✓ Szakmai szolgáltatók – a gyermekek fejlesztésében való kooperatív együttműködés.
- ✓ Civil szervezetekkel az együttműködés elsősorban karitatív jellegű.

10. Óvodánk írásos dokumentumai

- ✓ Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- ✓ Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei
- ✓ Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- ✓ Keleti Városrészi Óvoda Pedagógiai Programja
- ✓ Az intézményvezető éves pedagógiai, működési terve
- ✓ Gyermekcsoportok nevelési fejlesztési terve
- ✓ Egyéni fejlődés, fejlesztés dokumentumai

10.1. A gyermek fejlődésének nyomon követése

A pedagógiai munka tervezése-elemzése segítse a folyamatok egymásra épülését, rugalmas alkalmazását és biztosítsa a gyermekhez való igazodást. A gyermekcsoportok nevelési és tevékenységprogramja a tervezésben a gyermek fejlődési üteméhez, igényeihez igazodjon.

A csoportos óvónő felelőssége, hogy pedagógiai tervezőmunkája a Pedagógiai Program céljainak megvalósulását szolgálja. Az év végén az óvónő írásbeli értékelést készít a csoport közösségi életének és a gyermekek egyéni fejlődésének alakulásáról. Az egyéni képességfejlesztésnek minden csoportban érvényesülnie kell. Ennek megvalósításában az óvónő elsődleges feladata a gyermek folyamatos megfigyelése, fejlődési útjának nyomon követése és az egyénhez kötődő fejlesztési feladatok megtervezése. Dokumentuma: a gyermek fejlődési-lapja.

Az **Integrációs Óvodai Program** keretében a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába lépésekor komplex állapotfelmérés történik. 4 éves kortól ajánlott a DIFER pedagógiai mérés alkalmazása.

11. Az óvoda szolgáltatásai

Óvodáink szolgáltatásaiban meghatározóak a nyitott óvodai rendezvények, amelyek egyben a lakóterület számára igényes kulturális programot jelentenek. Ezek a programok általában civil szervezetek, önkormányzati képviselők által támogatottak.

- ✓ **Ingyenes szolgáltatás**
 - Hitoktatás - a nevelési időn belül
 - Nagycsoportosok úszásoktatása

✓ **Térítéses szolgáltatások**

- Nevelési időn belül, alapítványi támogatással
 - Kirándulás
 - Kulturális program – hangoló, bábszínház

Érvényességi rendelkezések

A pedagógiai program érvényességi ideje 2013. szeptember 1-től visszavonásig.

A pedagógiai programot az óvoda nevelőtestülete fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá.

A pedagógiai program módosításának indokai:

Kötelező a módosítás:

- ✓ Jogszabályváltozás esetén
- ✓ Fenntartó által meghatározott feladatváltozás során

Lehetséges a módosítás:

- ✓ Sikeres innováció eredményének beépítésére
- ✓ A kevésbé eredményes elképzelések elhagyásának indokán

A program felülvizsgálatára háromévente, a kimeneti mérések eredményének ismeretében kerül sor.

A pedagógiai program nyilvánossága

- ✓ Minden gyermekcsoport egy példánnyal rendelkezik
- ✓ Egy példány az óvodavezető, és egy példány a tagóvoda-vezetők irodájában megtalálható
- ✓ Egy példány az intézmények szülői faliújságon kerül elhelyezésre
- ✓ A pedagógiai programnak fel kell kerülnie az óvoda honlapjára és a KIR rendszerbe

A Pedagógiai Program nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul.

Legitimációs záradék

Véleményezte:

A Keleti Városrészi Óvoda és tagóvodáinak Szülői Szervezete a Pedagógiai Program tartalmát megismerte és véleményezte.

dátum: Pécs, 2013-08-26

Szülők Szervezetének képviselője

Elfogadta:

Jelen Pedagógiai Programot az intézmény vezetőjének előterjesztése után a Keleti Városrészi Óvoda nevelőtestülete a 185/2013. (08.30.) számú határozatával 100 %-os arányban elfogadta.

Pécs, 2013. 08. 30.

Nevelőtestület képviselőjében

Jóváhagyta:

a 185/1/2013. (08.30.) számú határozatával.

Tóth Zsuzsanna
Intézményvezető

